



مفهوم‌پردازی و ارائه الگوی عوامل قومیتی مؤثر بر کارکرد حسابداری در ایران

سید جابر میرنیا^۱، دکتر حیدر محمدزاده سالطه^{۲*}، دکتر یعقوب اقدم^۳، دکتر رسول عبدی^۴

چکیده: هدف پژوهش حاضر مفهوم‌پردازی و ارائه الگوی عوامل قومیتی مؤثر بر کارکردهای حسابداری در شرایط محیطی ایران می‌باشد. این پژوهش از لحاظ روش‌شناسی جزو پژوهش‌های کیفی با رویکرد مبتنی بر نظریه‌پردازی داده بنیاد می‌باشد، جامعه آماری شامل خبرگان صاحب‌نظر در زمینه مبانی تئوریک و عملی حسابداری؛ شامل اعضای هیأت علمی دانشگاه در رشته‌های حسابداری، جامعه‌شناسی و مدیریت می‌باشد که با توجه به هدف پژوهش، از روش نمونه‌گیری گلوله برفی برای مصاحبه انتخاب شده است. پس از کسب نظر خبرگان از طریق ۱۸ مصاحبه نیمه ساختاریافته طی سال‌های ۱۴۰۰-۱۴۰۱ الگوی مفهومی کارکردهای حسابداری شامل شرایط علی، بستر و زمینه (ساختار)، مداخله‌گر، پدیده محوری، راهبردها و همچنین پیامدهای آن‌ها ارائه شده است. نتایج پژوهش نشان داد با توجه به هدف تعیین‌شده، از آنجا که حسابداری به‌عنوان دانشی اجتماعی مطرح است لذا کارکرد اصلی این علم می‌تواند پاسخگویی و پاسخ‌خواهی باشد و در نتیجه با توجه به راهبردهای مطرح شده در مدل مفهومی بایستی آموزش لازم در جامعه شامل محیط دانشگاهی و محیط اجتماعی به عامه مردم در راستای نیازهای عمومی به بهترین کیفیت ممکن ارائه گردد. همچنین شفافیت از طریق سیستم حسابداری می‌تواند به‌عنوان راهبرد اصلی تحقق پاسخگویی مطرح شود. از طرفی طبق یافته‌های کمی پژوهش (رویکرد تاپسیس)، عوامل فردی مانند؛ عدالت‌خواهی مطابق با دین و مذهب، شخصیت‌های تثبیت شده فرهنگی قومیت‌ها، جنسیت و ضعف فرهنگی، می‌تواند عامل اساسی در توجه به قومیت‌گرایی باشد که پیامدهای عدالت اجتماعی نتیجه این مهم خواهد بود؛ در این مهم سبقه تاریخی اقوام و فرهنگ پاسخگویی و پاسخ‌خواهی آن‌ها می‌تواند بستر و زمینه لازم را ایجاد نماید. در نهایت برای اینکه کارکردهای حسابداری مورد توجه قرار گیرد باید به عوامل قومیتی به‌عنوان مزیتی مهم توجه شود.

کلید واژه‌ها: کارکردهای حسابداری، عوامل قومیتی، مفهوم‌پردازی قومیت در حسابداری، الگوی کارکردهای حسابداری، داده بنیاد.

1. دانشجوی دکتری حسابداری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. Mirniya13363@gmail.com

2. دانشیار، گروه حسابداری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. (نویسنده مسئول) Salteh2008@gmail.com

3. استادیار، گروه حسابداری، واحد صوفیان، دانشگاه آزاد اسلامی، صوفیان، ایران. Aghdam.acc@gmail.com

4. استادیار گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران. Abdi_rasool@yahoo.com

۱. دانشجوی دکتری حسابداری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران.

۲. دانشیار، گروه حسابداری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. (نویسنده مسئول)

۳. استادیار، گروه حسابداری، واحد صوفیان، دانشگاه آزاد اسلامی، صوفیان، ایران.

۴. استادیار گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

۱. مقدمه^۱

حسابداری به‌عنوان یک سیستم اطلاعاتی در جامعه نقش ارائه اطلاعات مالی را دارد. از سال‌ها پیش حسابداری در خدمت انسان‌ها و در توسعه تمدن بوده است (اقدام مزرعه و همکاران، ۱۳۹۶). با تغییر تنوع محیط‌های تجاری در سراسر جهان به تنوع الگوهای توسعه و عملکرد سیستم‌های حسابداری نیز افزوده شده است (دیانتی، ۱۳۹۹). در این میان حسابداری به‌عنوان یک زیرشاخه علوم اجتماعی، تحت تأثیر محیطی است که در آن فعالیت می‌کند. اما در عین حال، یکی از عواملی هست که بر این محیط نیز تأثیر می‌گذارد که این امر وابستگی متقابل حسابداری و محیط را می‌رساند (ریاحی و خوفی^۲، ۲۰۱۵). سیستم حسابداری به‌عنوان یک دانش اجتماعی می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی از قبیل عوامل تاریخی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سایر موارد غیر حسابداری قرار گیرد (البایومی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹). سوداگران^۴ (۲۰۰۴)، معتقد است عواملی از قبیل نوع بازار سرمایه، سیستم گزارشگری مالی، نوع واحدهای اقتصادی، سیستم قانون‌گذاری، میزان اعمال قانون، سطح تورم، روابط سیاسی و اقتصادی با سایر کشورها، وضعیت حرفه حسابداری، وجود یک چارچوب نظری و کیفیت آموزش در حسابداری می‌تواند بر توسعه حسابداری در کشورهای مختلف تأثیرگذار باشد. چوی و مولر (۱۹۹۲) علاوه بر موارد فوق، سیستم حقوقی، سیستم سیاسی، نوع مالکیت، تفاوت در اندازه و پیچیدگی واحدهای تجاری، جو اجتماعی، سطح پیشرفت مدیریت و جامعه یا انجمن‌های مالی، سطح دخالت قانون‌گذاری در فعالیت اشخاص، وجود قانون مشخص در حسابداری (استانداردها)، سرعت پیشرفت تجارت، سطح توسعه اقتصادی، الگوی رشد اقتصاد، وضعیت آموزش حرفه‌ای و انجمن‌های حرفه‌ای را نیز در توسعه سیستم حسابداری معرفی کردند.

سرنی^۵ (۲۰۰۹)، معتقد است عوامل مؤثر بر سیستم حسابداری در هیچ کشوری با کشور دیگر مشابه نیست. چرا که کشورها از یکسری ویژگی‌های خاص برخوردارند. یک کشور شاید در بعد اقتصادی به‌عنوان یک کشور برتر باشد و یک کشور در بعد سیاسی و کشوری دیگر در بعد فرهنگی. اما آنچه حائز اهمیت است، نقش قومیت و ویژگی‌های مرتبط با قومیت که در تحقیقات قبلی و ادبیات حسابداری پرداخته نشده است و در اغلب موارد در صورت بررسی نیز مانند مطالعات اکبرپور و همکاران (۱۳۹۸) کمرنگ مطرح شده است و حتی محققان حسابداری نیز در این مورد سکوت اختیار کردند (شاناتا داویی، ۲۰۰۵). قومیت به‌عنوان یک ویژگی متأثر از عوامل مختلف، می‌تواند در توسعه سیستم حسابداری و کارکردهای آن نقش اساسی را بازی کند. چرا که در ادبیات

انسان‌شناسی قومیت یا گروه قومی به جمعیتی اطلاق می‌شود که دارای خود مختاری زیادی در باز تولید زیستی خود دارند و ارزش‌های فرهنگی بنیادی مشترکی داشته باشند که درون اشکال فرهنگی با وحدت آشکاری گرد هم آمده باشند و یک میزان ارتباطی و کنش متقابل بسازند و دارای یک احساس تعلق به یک واقعیت بیرونی باشند که آن‌ها را از دیگران تفکیک کند (فکوهی، ۱۳۷۹). مطابق با این مهم و نظریه سودمندگرایی در الگوهای اخلاقی آرم استرانگ^۶ (۱۹۹۳) و دوسکا و دوسکا^۷ (۲۰۰۳) حسابداری خدمتی اجتماعی است که به محاسبه هزینه و فایده عملکردها می‌پردازد و در نتیجه سودمندگرایی را حداکثر و هزینه‌های اجتماعی را کاهش می‌دهد اما مطابق نظریه رقابت بر سر منابع، کشمکش و اقدام جمعی نژادی و قومی زمانی روی می‌دهد که دو یا چند گروه قومی بر سر منابع محدود به رقابت بپردازند. نتیجه اینکه منابع در شرایط جهانی شدن محدود است و حسابداری می‌تواند در تخصیص بهینه منابع و تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مؤثر واقع شود و در کشوری مثل ایران که دارای تنوع قومی متعددی می‌باشد، حسابداری می‌تواند در کاهش تضادها از جمله گرایش‌های افراطی مدیران و همسوسازی اعتقادات قومی در تخصیص منابع، راهبری شرکتی عدالت محور و فرهنگ پاسخگویی و پاسخ‌خواهی مفید واقع شود. نمازی و تاک (۱۳۹۲)، در واکاوی الواح گلی استحکامات تخت جمشید با تمرکز بر شیوه حسابداری و دفترداری به تاریخچه و قدمت حسابداری در ایران پرداختند و نشان دادند تاریخچه پیدایش حسابداری به ایران بر می‌گردد. در شرایط امروزی نیز، محیط‌های در حال تکامل اقتصادی مثل کشور ایران، حسابداری به‌عنوان یک هویت اجتماعی می‌تواند بر دارایی‌ها ارزش ایجاد نماید و لازمه ایجاد ارزش توجه به نقش قومیت‌های ساختاری از جمله محیط اجرا و نظارت و نحوه تعیین عمل این قومیت‌ها می‌باشد. برای این منظور و در جهت پررنگ کردن خلاء‌های موجود و کاهش شکاف‌های موجود در معرفی عامل قومیت، در پژوهش حاضر کارکردهای مؤثر بر حسابداری با دیدگاه قومیتی مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه ابتدا مبانی نظری و پیشینه تجربی پژوهش در کشورهای مختلف بررسی، سپس روش پژوهش و روش تحلیل یافته‌ها و در نهایت تفسیر آن‌ها ارائه می‌شود.

۲. مبانی نظری و بیان مساله

قومیت به کارکردها و نگرش‌های اجتماع معینی از مردم اطلاق می‌شود که آن‌ها را از دیگران متمایز می‌سازد (اکبرپور و همکاران، ۱۳۹۸). این تمایز با واژه‌هایی همچون اصل و نسب مشترک،

نژاد، ترکیب ژنتیکی مشترک، منشأ قومی، مذهبی، زبان، ملیت، ارزش‌ها و آداب و رسوم گرفته تا خودشناسی توصیف می‌شود (علیجانی و همکاران، ۱۳۹۸). فرهنگ معین، قومیت را اشتراک گروهی از مردم در تاریخ و زبان و آداب و رسوم که عامل پیوند و اتحاد بین آنان است. از نظر ریچارد دین جنکینز (۲۰۰۷)، قومیت یک هویت اجتماعی است که هم جمعی است و هم فردی و در تعامل اجتماعی تجلی بیرونی می‌یابد و در خودآگاهی شخص درونی می‌شود (یاراحمدی، ۱۳۸۱). کثرت فرهنگی و قومی اساس ظهور اقلیت‌ها و نقطه مقابل تجانس و یکپارچگی قومی که ناظر بر اقوام متعدد با تفاوت‌های آشکار مذهبی، تاریخی، فرهنگی و اجتماعی می‌باشد، و منجر به کارکردهای مختلف می‌شود.

شیراو و لوی^۸ (۲۰۰۱)، به نقل از بونر معتقدند افراد متعلق به قومیت‌های مختلف دارای دانش و ساختار دانشی و حتی فرآیندهای شناختی متفاوتی می‌باشند (بونر^۹، ۲۰۰۸). همچنین طبق فرضیه مبادله اجتماعی باورها، ارزش‌ها، هنجارها، قوانین، اعتماد و پایبندی‌ها می‌توانند پیوندها، پیامدها و عملکرد را ساده‌سازی یا بازدارندگی ایجاد کنند (داولمبایوا و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۹؛ حیدری و همکاران، ۱۴۰۱). باور جهانی کنونی بر پدیده جهانی شدن تأکید دارد، حال آنکه جهانی شدن پیامدهایی از جمله تعاملات فضای اجتماعی را می‌طلبد. برخی فرهنگ‌های قومیتی برای گریز از ادغام شدن در فرهنگ جهانی در صدد بر می‌آیند تا با ایجاد فضای بسته مرزهای درونی، خود را از ادغام شدن در فرهنگ جهانی دور نگه دارند و به نوعی با حمایت از موقعیت محلی خود، از آن در برابر فرهنگ جهانی شدن دفاع کنند. اما امروزه جهانی شدن صرفاً عامل همگون کننده و همانندساز تلقی نمی‌شود؛ زیرا جهانی شدن بطور مطلق محلی شدن نیست. این بحث باعث می‌شود واژه جهانی- محلی شدن شناخته شود (علی محمدی ایراوانلو و همکاران، ۱۳۹۸). از این رو قومیت‌ها و ویژگی‌های آنان می‌تواند تأثیر متقابلی از فرآیندهای اجتماعی گرفته و بگذارد. حسابداری یکی از اعضای دانش‌های اجتماعی است که از فاکتورهای مدنیت تأثیر گرفته و بعضاً بر آن‌ها تأثیر می‌گذارد. با توجه به اینکه تمدن بشری به سرعت در حال تغییر است، این تغییرات تأثیر شگرفی بر علوم مختلف به‌ویژه علوم اجتماعی داشته است. تغییرات حسابداری در محیط اجتماعی می‌تواند متأثر از محیط اجتماعی خود باشد (اقدام مزرعه و همکاران، ۱۳۹۶). با وجود چنین ارتباطی انتظار می‌رود که قومیت هم بتواند بر ورودی‌های و خروجی‌های اطلاعات حسابداری تأثیرگذار باشد. آنیست و تریودی^{۱۱} (۲۰۱۳)، معتقدند قومیت یک موضوع برجسته در حرفه حسابداری است، این اهمیت و تأثیر آن به‌ویژه در کشورهایی که از تنوع قومیت برخوردارند،

چشم‌گیرتر است (آنیسست و تریودی، ۲۰۱۳). حسابداری به‌عنوان دانشی مطرح می‌شود که برونداد این سیستم پایه و اساس قضاوت و تصمیم‌گیری گروه‌های زیادی همچون سرمایه‌گذاران، مدیران و حساب‌رسان می‌باشد (اکبرپور و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین باید به خرده فرهنگ‌ها از جمله، زیست‌بوم اقتصادی حسابداری توجه ویژه‌ای شود. چرا که حسابداری زبان تجارت بوده و بدیهی است که در محیطی شکل گرفته و توسعه می‌یابد که رونق تجارت نیز در بستر در یک اقتصاد پویا و آزاد رخ می‌دهد (بلوم فیلد^{۱۲}، ۲۰۰۸). نتایج پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر پیشرفت حسابداری، محیط اقتصادی کشورها است (حسب النای^{۱۳} و همکاران، ۲۰۰۳). بررسی وضعیت پیشرفت حسابداری در چین نشان می‌دهد که این پیشرفت مرهون تغییرات اقتصادی از اقتصاد سوسیالیستی به سمت اقتصاد بازار آزاد در این کشور است (خوش طینت، ۱۳۸۲). در نتیجه زیست‌بوم اقتصادی، تفکرات پیش زمینه‌ای را برای کارکردهای حسابداری فراهم می‌کند.

در کنار زیست‌بوم اقتصادی، به بحث فرهنگ اقوام نیز باید توجه شود. فرهنگ و نقش آن در قومیتی مثل ایران که بر پیشرفت‌های فردی بجای پیشرفت‌های جمعی توجه می‌شود، باعث شده است مسئولیت اجتماعی در سیستم حسابداری مبتنی بر اقتصاد ایران جایگاه مشخصی نداشته باشد. در نتیجه تعدد اقوام در ایران می‌تواند زمینه‌ساز فرهنگ پاسخ‌خواهی و پاسخگویی را از طریق اطلاعات حسابداری فراهم آورد. چرا که نتیجه کار مدیران در اقتصاد به وسیله اطلاعات حسابداری منعکس می‌شود. در نتیجه آن شاهد سطوح مختلف توسعه‌یافتگی از منظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، حکمرانی خوب و احترام به حقوق ذینفعان را شاهد خواهیم بود. دیانتی دیلمی (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان الگوی عوامل مؤثر بر بالندگی حسابداری در ایران علاوه بر زیست‌بوم اقتصاد و فرهنگ که اشاره شد، به زیست‌بوم نظام آموزش عالی، زیست‌بوم سیاسی، زیست‌بوم اجتماعی، زیست‌بوم حکمرانی خوب و در نهایت زیست‌بوم قانون‌گذاری و نظارت حرفه‌ای به‌عنوان عوامل تأثیرگذار بر بالندگی حسابداری پرداخته است. اما آنچه در تحقیقات قبلی کمتر به آن پرداخته شده است، نقش معیارهای قومیتی است.

توجه به محرک‌های قومیتی باعث توزیع عادلانه ثروت بین اقوام مختلف جامعه و در نتیجه توسعه عدالت توسط حسابداران را در جامعه فراهم می‌کند که این مهم منجر به کاهش تبعیض‌ها و بها دادن به اقوام و فرهنگ حاکم بر جامعه می‌شود. در این راستا بررسی ادبیات پیشین نشان می‌دهد در سطح دنیا بجای تمرکز بر خود قومیت به ویژگی‌های خاص آن از جمله فرهنگ،

جنسیت، رفتار و احساسات در حسابداری و حسابرسی پرداخته شده است، اما پژوهشی که بتواند نقش قومیت را در بهبود کارکردهای حسابداری منعکس کند، صورت نگرفته است. در همین راستا و در جهت تکمیل مطالعات اعتمادی و توکلی محمدی (۱۳۸۴)، مقدس پور و ابراهیمی کردلر (۱۳۹۳)، اقدام مزرعه و همکاران (۱۳۹۶) و دیانتی دیلمی (۱۳۹۹) در این پژوهش سعی بر این است با در نظر گرفتن نظرات خبرگان رشته حسابداری و جامعه‌شناسی به تدوین الگوی بهبود کارکردهای حسابداری در شرایط محیطی ایران ارائه شود تا ضمن اینکه ابعاد اجتماعی و پیامدهای توسعه حسابداری ارائه می‌گردد به نقش عامل قومیت نیز که خود به‌عنوان چالش و ابزاری در این مسیر مطرح می‌شود پرداخت. از این‌رو پاسخ به سئوالات زیر می‌تواند در جهت ارائه الگو مؤثر واقع شود.

- ۱- عوامل مؤثر بر کارکردهای حسابداری شامل چه مواردی می‌شود؟
- ۲- نقش محرک‌های قومیتی در کارکردهای حسابداری شامل چه مواردی می‌شود؟
- ۳- بستر و زمینه لازم در راستای کارکردهای حسابداری با رویکرد محرک‌های قومیتی شامل چه مواردی می‌شود؟
- ۴- عوامل مداخله‌گر در شناسایی کارکردهای حسابداری با محوریت عوامل قومیتی شامل چه مواردی می‌شود؟
- ۵- راهبردهای مناسب برای تقویت کارکردهای حسابداری با در نظر گرفتن عوامل قومیتی شامل چه مواردی می‌شود؟
- ۶- پیامدهای دیدگاه قومیتی در کارکردهای حسابداری شامل چه مواردی می‌شود؟

۳. پیشینه تجربی پژوهش

۳-۱. پیشینه داخلی

اعتمادی و توکلی محمدی (۱۳۸۴) پس از بررسی مدل‌های مختلف و بر اساس ترکیب مدل جرنوس و والاس با مدل مفهوم اقتضایی انجمن حسابداری آمریکا، مدل اقتضایی را جهت بررسی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه حسابداری در یک کشور پیشنهاد نمود. در این پژوهش در نهایت با توجه به رتبه‌های به دست آمده از آزمون فریدمن، چهار عامل محیطی برای توضیح تفاوت‌های مشاهده شده در توسعه حسابداری در طول زمان مورد استفاده قرار گرفت. این عوامل شامل توسعه اقتصادی، توسعه سیاسی، توسعه بازار سرمایه و میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی است.

یافته‌های به دست آمده از رگرسیون سری‌های زمانی و آزمون‌های آماری مشخص می‌کند که یک رابطه‌ی قوی بین عوامل محیطی و توسعه حسابداری در ایران وجود داشته و این رابطه‌ها در دوره مورد مطالعه‌ی متنوع و متفاوت بوده است. یافته‌های تجربی نشان می‌دهد که توسعه اقتصادی به صورت مثبت در ارتباط با توسعه حسابداری در ایران است. نمازی و شمس‌الدینی (۱۳۸۶)، در بررسی ارتباط فرهنگ با نظریه نمایندگی به این نتیجه رسیدند بررسی فرهنگ، نظریه نمایندگی را متزلزل می‌کند. همچنین فرضیات نظریه نمایندگی در کشورهای غربی در مقایسه با کشورهای شرقی بیشتر صدق می‌کند. در این کشورها به علت عواملی همچون فردگرایی بیشتر و فاصله قدرت کمتر، قراردادهای بیشتر از نوع قرارداد بر مبنای نتیجه می‌باشد. در عوض کشورهای شرقی وجود عواملی همچون اعتماد، عدم خیانت، عدالت، جمع‌گرایی و فاصله قدرت زیاد باعث شده است که بیشتر قراردادهای از نوع قرارداد بر مبنای رفتار باشد. صیدی (۱۳۹۳)، در تحقیقی با عنوان اقتصاد مقاومتی و چالش‌های حسابداری، کارکردهای سیستم حسابداری را شامل حسابداری به‌عنوان ابزار برنامه‌ریزی و کنترل، حسابداری به‌عنوان زبان کسب و کار، حسابداری به‌عنوان ابزار پاسخگویی، حسابداری به‌عنوان ابزار ارتقای شفافیت و حسابداری به‌عنوان ابزار سیاست‌گذاری و به مثابه نظام فکری معرفی می‌کند. هافستد (۱۹۹۱ و ۱۹۸۸)، یکی از اولین افرادی بود که روی اهمیت فرهنگ در مدیریت کار نمود و فرهنگ را به‌صورت برنامه‌ریزی جامع که یک عضو گروه را از دیگری متمایز می‌کند تعریف نمود. او فرهنگ را به‌صورت چهارچوبی از معانی، مفاهیم اجتماعی، ارزش‌ها، اعتقادات و نمادها تعریف نمود و تفاوت گروه‌های مختلف را با استفاده از مفاهیم نمادها، قهرمان‌ها، عقاید و ارزش‌ها توضیح داد. پیرایش و بیات (۱۳۹۵)، در مطالعه‌ای با عنوان کارکردهای حسابداری مدیریت در محیط ناب به مفاهیم محیط ناب، تولید ناب و تفکر ناب پرداختند. همچنین بیان کردند شرط لازم برای تحقق اهداف تولید ناب، استقرار سیستم حسابداری ناب است و بدون کاربرد این سیستم فرآیند تولید ناب در همین مرحله کاربردی ابقا شده و توسعه نخواهد یافت اما در عمل فاصله محسوسی بین رشد دستگاه‌های تولید ناب و حسابداری ناب وجود دارد همان‌طوری که شرکت با تولید ناب رشد می‌کند و تفکر ناب برای بخش زیادی از فرآیندهای تولید به کار گرفته می‌شود حسابداری ناب به شکل عمیق‌تری می‌تواند معرفی شود، سیستم‌های هزینه‌یابی بی‌حاصل می‌تواند حذف شوند و به‌جای آن‌ها روش‌های قابل‌فهم صحیح و ساده هزینه‌یابی مؤثر جایگزین شود. پس لازم است برای دستیابی به پیشرفت اهداف ناب از سیستم حسابداری ناب استفاده شود. اقدام و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی تحت عنوان دموکراسی و توسعه حسابداری به بررسی تأثیر

شاخص‌های مختلف مدنیت در قالب شاخص‌های آزادی‌های مدنی و آزادی‌های سیاسی بر توسعه حسابداری در ایران پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد رابطه معنی‌داری بین شاخص‌های دموکراسی و توسعه حسابداری وجود دارد و باره‌ای عاملی آن‌ها بر توسعه حسابداری به ترتیب شامل عضویت افراد در سازمان‌ها و احزاب، انتخاب نمایندگان پاسخگو و مؤثر، آزادی بیان، حاکمیت قانون، آزادی رأی، آزادی احزاب، رقابت در تصدی پست‌ها و آزادی‌های شخصی است. به‌طور کلی یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که شاخص‌های دموکراسی تأثیر عمده‌ای بر توسعه حسابداری دارد. شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان کارکردهای حسابداری در جنبه‌های مالی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی از منظر خبرگان دانشگاهی به این نتیجه دست یافتند که حسابداری به‌عنوان ابزار ارتقاء شفافیت، در خدمت استقرار و گسترش عدالت اجتماعی و در جهت شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن است و همچنین نقش نخبگان در فعال‌سازی تمامی امکانات و منابع در اقتصاد مقاومتی، به‌عنوان شاخص‌ترین گویه مشترک تأیید شد. دیانتی دلمی (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان الگوی عوامل مؤثر بر بالندگی حسابداری در ایران عوامل مؤثر بر بالندگی را شامل زیست‌بوم نظام آموزش عالی، زیست‌بوم اقتصاد، زیست‌بوم فرهنگ، زیست‌بوم سیاسی، زیست‌بوم اجتماعی، زیست‌بوم حکمرانی خوب و در نهایت زیست‌بوم قانون‌گذاری و نظارت حرفه‌ای را مطرح می‌کند. آقائی و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی تأثیر فرهنگ بر تحریفات حسابداری پرداختند و بیان کردند فرهنگ هر کشوری می‌تواند جنبه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن کشور را تحت تأثیر قرار دهد. نتایج تحقیق بیانگر این موضوع می‌باشد که هارمونی و سلسله مراتب رابطه منفی و معنادار با تحریفات حسابداری دارد و از سویی دیگر اقتدارگرایی و تسلط رابطه مثبت و معنادار با تحریفات حسابداری دارند. به عبارت دیگر با افزایش هارمونی و سلسله مراتب تحریفات حسابداری کاهش می‌یابد و با افزایش اقتدارگرایی و تسلط تحریفات حسابداری افزایش می‌یابد. هر چقدر عدالت اجتماعی، صلح و امنیت (هارمونی) افزایش می‌یابد تحریفات حسابداری کاهش می‌یابد. حسابداری یکی از ابزارهای بسیار مهم برای تعیین تخصیص بهینه منابع به‌منظور افزایش بازدهی می‌باشد (تئوری علامت‌دهی). تخصیص بهینه منابع می‌تواند امنیت اجتماعی و پایداری تولیدات بهینه را فراهم کند. از آنجائی که تسلط و اقتدارگرایی بیشتر بر منافع شخصی تأکید دارد و در حسابداری تئوری نمایندگی و منافع شخصی مطرح می‌شود. زمانی که منافع شخصی بر منافع جمعی غالب باشد سوء استفاده‌ها و گزارشگری متقلبانه (تحریفات حسابداری) زیاد خواهد بود بر همین اساس لحاظ کردن فرهنگ منافع شخصی

در جامعه می‌تواند در حسابداری نیز تاثیر گذار باشد. دیانتی دیلمی (۱۴۰۲)، در پژوهشی با عنوان الگوی بالندگی حسابداری در ایران با استفاده از رویکرد مبتنی بر نظریه داده بنیاد پرداخت و مطرح کرد، با توجه به اهمیت رشته حسابداری در سطح واحدهای اقتصادی، نظارتی و کنترلی و نیز حرکت سریع دانشگاه‌های جهان و ورود به نسل چهارم و نسل‌های بعد از آن، ضرورت دارد الگویی برای بالندگی حسابداری نه تنها در دانشگاه‌های کشور در راستای دستیابی به ارزش‌های مطرح شده در سند نقشه جامع علمی کشور ارائه شود؛ بلکه این الگوی می‌بایست مسیر حرکت و جهت‌گیری استراتژیک نهادهای حرفه‌ای حسابداری را نیز مشخص کند. از این‌رو با مصاحبه نیمه ساختاریافته (عمیق) از ۱۱ نفر خبره صاحب‌نظر حسابداری که به‌صورت هدفمند و به روش گلوله برفی انتخاب شد و به این نتیجه رسید که انتظار می‌رود نهادهای تصمیم‌گیر علمی و حرفه‌ای با توجه به این الگو، بتوانند بالندگی حسابداری در ایران را رقم بزنند. بهرام زهی و همکاران (۱۴۰۲)، در بررسی شناسایی و رتبه‌بندی تأثیر حسابداری بر عوامل اجتماعی به این نتیجه رسیدند که حسابداری بر عوامل اجتماعی از جمله تصمیمات سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران، بستانکاران در حفظ منافع آن‌ها، بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی، سازمان مالیاتی در دریافت عادلانه مالیات تأثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین میزان میانگین رتبه، مؤلفه‌ی کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری بالاترین رتبه و کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آن‌ها و قانونی بودن موارد استفاده، پایین‌ترین اهمیت را دارد.

۲-۳. پیشینه خارجی

مک کینون (۱۹۸۶)، در مطالعه سیر تاریخی توسعه حسابداری در ژاپن با استفاده از رویکرد سیستم‌های اجتماعی، نقش فرهنگ را خیلی مهم دانست و بیان کرد که توسعه حسابداری، فقط یک ابزار تکنیکی نیست بلکه عوامل فرهنگی و سیاسی در فهم تفاوت‌ها در سیستم‌های حسابداری و صورت‌های مالی کشورهای مختلف مهم است. دوپینگ و سالتر (۱۹۹۵)، مدل‌های قبلی توسعه حسابداری که به‌وسیله چویکارت^{۱۲} (۱۹۸۵)، مک کینون (۱۹۸۶)، گری (۱۹۸۸) و رابسون (۱۹۹۱) پیشنهاد شده را در یک مدل ادغام کردند که در آن به توسعه حسابداری در هر کشور به عنوان یک تأثیر متقابل پیچیده بین محیط خارجی، ساختار نهادی (سازمان) و فرهنگ نگریسته می‌شد. نتایج اولین گام در آزمایش تجربی این مدل توسعه حسابداری نشان داد که هر سه عامل

در کمک به ایجاد تنوع حسابداری اهمیت داشتند. بلکویی (۱۹۹۴ و ۱۹۸۹)، با پیشنهاد یک تئوری در مورد واقعیت رابطه فرهنگ و حسابداری، سعی در یافتن رابطه بین فرهنگ و حسابداری نمود. وی بیان نمود که فرهنگ بر ساختار و رفتارهای کلان سازمانی، محیط حسابداری، وظایف و غیره دیکته می‌شود. بر اساس نظریات وی، فرهنگ نقش مهمی در سازمان در فهم حسابداری دارد. گری و وینت (۱۹۹۵)، با به‌کارگیری تکنیک‌های رگرسیون خطی بر روی بانک اطلاعاتی ۲۷ کشور، مدارکی مبنی بر تأثیر فرهنگ بر افشاء حسابداری را ارائه کردند؛ آن‌ها با تمرکز بر بعد پنهان کاری و شفافیت که توسط گری شناخته شده بود عامل افشاء را بررسی نمودند. آن‌ها برای مشخص کردن رابطه بین پنهان کاری و رویه‌های افشاء اطلاعات حسابداری از شماری از ارقام اطلاعات مالی و غیره مالی اجباری و داوطلبانه که به‌صورت عمومی توسط شرکت‌ها افشا شده بود استفاده کردند. زارسکی (۱۹۹۶)، به این نتیجه رسید که فرهنگ محلی بر روند افشاء شرکت‌های محلی تأثیر مهمی دارد ولی شرکت‌های فعال در بازارهای بین‌المللی دارای رویه‌های افشاء بیشتر نسبت به آنچه مطابق با فرهنگ محلی آن‌ها انتظار می‌رفت بودند که دلیل آن می‌تواند جذب سرمایه‌های بین‌المللی باشد. اوریلی و همکاران (۱۹۹۱)، بیان می‌کنند که تفاوت افراد در اولویت دادن به فرهنگ‌های سازمانی مختلف، ناشی از تفاوت‌های قابل تفسیر در ویژگی‌های شخصیتی آن‌هاست. آن‌ها نتیجه‌گیری می‌کنند که هنگامی که سازمان‌ها از صنایع متجانس و همانند بوده و بنابراین اندازه، ساختار، سطح بلوغ تکنولوژیکی، ترکیب کارکنان، تقاضاهای نظارتی و تمایلات فرهنگ‌های درون آن‌ها مشابه باشد، فرهنگ‌های آن‌ها نیز تمایل پیدا می‌کنند که مشابه هم شوند. برعکس، فرهنگ‌های شرکت‌های غیر متجانس کمتر شبیه هم می‌شود. ماکارتور (۲۰۰۶)، به بررسی تأثیر فرهنگ ملی بر شیوه‌های حسابداری مدیریت می‌پردازد تا تفاوت‌های بین شیوه‌های مدیریت حسابداری ایالات متحده و آلمان رو تشریح کند. وی استدلال می‌کند که هنگامی مقایسه این دو کشور، «اجتناب از عدم قطعیت» یکی از تفاوت‌های فرهنگی کلیدی می‌باشد. او همچنین تأکید می‌کند که عوامل فرهنگ ملی، بخشی از ملاحظات هزینه-منفعت هستند که بایستی در ورای تمامی تصمیمات حسابداری مدیریت وجود داشته باشند. هنری (۲۰۰۶)، تأثیر ساختار سازمانی بر طراحی و استفاده از یک تکنیک از سیستم‌های کنترل مدیریت یعنی سیستم‌های سنجش عملکرد را مورد بررسی قرار می‌دهد. وی استدلال می‌کند که فرهنگ یک عامل همه‌جا حاضر است که بر تمام جنبه‌های سازمانی تأثیر می‌گذارد. نتیجه پژوهش نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که به انعطاف‌پذیری بیشتر از کنترل، ارزش قائل هستند دارای سنجه‌های عملکرد متنوع در سیستم

سنجش عملکرد خود هستند. ژون مین (۲۰۰۷)، به بررسی و تحلیل عامل فرهنگ در به‌کارگیری حسابداری مدیریت در چین پرداخت. او به این نتیجه دست یافت که تفاوت بین فرهنگ شرق و غرب، یکی از دلایل مهم در به‌کارگیری نامناسب حسابداری مدیریت (نشأت گرفته از فرهنگ غربی)، در کشور چین (با فرهنگ شرقی) می‌باشد. البایومی و همکاران (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان توسعه حسابداری و حسابرسی در مصر: منشأ، رشد، عملکرد و عوامل مؤثر به این نتیجه رسیدند که عوامل سیاسی، اقتصادی، نهادی، حقوقی و فرهنگی در توسعه حرفه حسابداری و حسابرسی در مصر نقش دارند. علاوه بر این، خصوصی‌سازی منجر به اصلاح مقررات گزارشگری مالی مصر و تعیین چارچوب سیاست‌های حاکمیت شرکت‌ها شده است. گاتاس و همکاران^{۱۴} (۲۰۲۰)، با مصاحبه با اعضای هیأت حسابداران و حسابرسان مصر، مقامات دولت، نمایندگان مقامات بین‌المللی/ محلی و دانشگاهیان، پژوهشی در خصوص توسعه حسابداری در کشور مصر انجام دادند. نتایج نشان داد هرچند هیأت حسابداران و حسابرسان مصر با الگویی انگلیسی-آمریکایی در سال ۱۹۴۶ تأسیس شد، اما فعالیتش بسیار محدود بود و همین امر هم باعث شد تا متخصصان عمدتاً غیربومی و نسبتاً کم تجربه تر به عنوان حسابداری در این کشور مشغول به کار شوند. اما با آغاز تغییرات سیاسی و اقتصادی در این کشور و رونق سرمایه‌داری، حرفه حسابداری هم به رهبری بخش خصوصی و با حمایت سازمان‌های بین‌المللی شروع به تکامل کرد. جفری ریتز و همکاران (۲۰۲۲)، در بررسی چارچوب‌های فرهنگ ملی و ادغام اقتصادی مسلمانان (مقایسه فرانسه و کانادا) نشان دادند که تفاوت‌های موجود در ادغام اقتصادی مسلمانان و سایر اقلیت‌های مهاجر در فرانسه و کانادا عمدتاً به‌گزینه‌های مهاجران، ساختارهای بازار کار و نقل و انتقالات رفاهی مربوط می‌شود. تفاوت در مجازات‌های خاص قومی به دلیل چارچوب‌های فرهنگ ملی - مربوط به چند فرهنگی در کانادا و جمهوری گرای سکولار در فرانسه - اندک است که فقط نسل دوم را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به الگوهای خانوار اقلیت و هم به رفتار در نهادهای اصلی مربوط می‌شود. ب‌ا استفاده از داده‌های مربوط به درآمد خانوار از دو نظرسنجی بزرگ (مسیرها و ریشه‌ها در فرانسه ۲۰۰۸-۲۰۰۹ و نظرسنجی ملی کانادا در سال ۲۰۱۱) و با در نظر گرفتن تفاوت‌های متقابل در منشأ مسلمانان و سایر اقلیت‌ها، ما مسیرهای اقتصادی بین نسلی را مدل‌سازی کردند و مدل آن‌ها منعکس‌کننده تأثیر‌گزینه‌های مهاجران، ساختارهای بازار کار و رفاه بر ضرر اقتصادی اقلیت‌ها است. اهمیت مذهب نسبت به نژاد، دسترسی شهروندی، تبعیض بازار کار، و الگوهای اقلیت خانواده، از جمله اشتغال زنان در زوجها و زندگی مشترک بین نسلی. در میان تمام اقلیت‌ها، یک تفاوت

بین‌المللی قابل توجه در مسیرهای اقتصادی بین نسلی وجود دارد که همواره در فرانسه به سمت مثبت در حال حرکت بوده و در کانادا، که به طور قابل قبولی منعکس کننده تفاوت‌های نهادی است. خالص کنترل‌های جمعیت‌شناختی، هم مذهب و هم نژاد در هر محیط، و ضرر خالص مسلمانان در هر یک از این موارد مشابه است. تفاوت شهروندی تأثیر کمی دارد و تبعیض درآمد بازار کار مشابه محسوس است. یک اثر بالقوه کوچک، چارچوب‌های فرهنگی در خانواده‌های مسلمان نسل دوم ظاهر می‌سازد. در فرانسه، نرخ اشتغال زنان پایین‌تر، درآمد خانوار را کاهش می‌دهد، در حالی که در کانادای انگلیسی‌زبان، زندگی مشترک بیشتر با والدین مرفه‌تر، درآمد خانوار را افزایش می‌دهد. با این حال، حتی این یافته‌ها لزوماً از اهمیت مهم گزینش مهاجران، ساختار بازار کار و نقل و انتقالات رفاهی نمی‌کاهد.

با توجه به مبانی نظری و پیشینه تجربی، مطالعات صورت گرفته قبلی به صورت کلی به مفاهیم روانشناسی یا اجتماعی و نقش آن در محیط حسابداری پرداخته بودند، اما پژوهش حاضر به نقش قومیت‌ها در کارکردهای حسابداری که مقوله‌ای ترکیبی از عوامل اجتماعی، روانشناسی و حسابداری را شامل می‌شود، پرداخت. همچنین جزو اولین مطالعاتی هست که سعی دارد حسابداری را عامل هم‌افزایی قومیت‌ها و توسعه‌دهنده مسیر پیشرفت یک جامعه مطرح کند.

۴. روش پژوهش

هدف پژوهش حاضر مفهوم پردازی و ارائه الگوی عوامل قومیتی مؤثر بر کارکردهای حسابداری با استفاده از نظر خبرگان و با تکیه بر نظریه داده بنیاد است، لذا این پژوهش از منظر فرایند اجرا (یا نوع داده‌ها)، از نوع پژوهش‌های کیفی است؛ از منظر نتیجه اجرا، از نوع بنیادی است که با هدف کشف ماهیت پدیده‌ها و آزمودن نظریه‌ها و گسترش دانش موجود انجام می‌شود. در واقع یک چارچوب مفهومی ایجاد می‌کند تا از این طریق بتوان عوامل قومیتی مؤثر بر کارکردهای حسابداری را با دید همه‌جانبه و به صورت گروه‌بندی‌شده شناخت؛ از منظر منطق اجرا (یا نوع استدلال)، از نوع استقرایی است؛ زیرا در این پژوهش مصاحبه‌شوندگان با توجه به تجربه‌های خود در مورد نتایج پدیده‌ها عوامل مؤثر بر کارکردهای حسابداری را مطرح می‌کنند و پژوهشگر از طریق بررسی روابط بین این عوامل الگوی کارکردهای حسابداری را تدوین می‌کند؛ از منظر بعد زمانی، مقطعی بوده؛ زیرا مصاحبه‌ها در سال‌های ۱۳۹۹-۱۴۰۱ انجام شده است؛ از منظر هدف، به سه دلیل از نوع اکتشافی است؛ اول اینکه پژوهش‌های کمتری در مورد موضوع پژوهش صورت گرفته،

دوم اینکه این پژوهش به ارائه یک نظریه (نظریه‌پردازی داده بنیاد) منجر شده و سوم اینکه به گسترش مفاهیم در متون حسابداری انجامیده است.

۴-۱. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری شامل خبرگان و فعالان اصلی حوزه حسابداری (اعضای هیأت علمی دانشگاه در رشته‌های حسابداری، جامعه‌شناسی و مدیریت) از اقوام مختلف کشور است که دارای پژوهش و تدریس مرتبط بودند. با توجه به هدف پژوهش، از روش نمونه‌گیری زنجیره‌ای یا گلوله برفی برای فرآیند مصاحبه استفاده شد. در نمونه‌گیری زنجیره‌ای یا گلوله برفی، ابتدا افراد خبره‌ای که هیأت علمی حداقل با درجه استادیاری و یا دارای دو عنوان مقاله پژوهشی در حوزه حسابداری و علوم اجتماعی باشند، انتخاب شدند و پس از انجام مصاحبه، از آن‌ها خواسته شد تا فرد خبره دیگری را در زمینه موضوع مورد بحث و در صورت امکان از اقوام دیگر، به پژوهشگر معرفی نمایند.

بنابراین با توجه به موارد فوق، تلاش شد تا نهایت دقت در انتخاب افراد مصاحبه‌شونده صورت گیرد و تمامی آنان از اشخاص خبره و صاحب‌نظر از قومیت‌های مختلف کشور که دارای تحصیلات و تجربه کافی در زمینه موضوع بودند انتخاب شدند و در خاتمه از آن‌ها خواسته شد که سایر افراد آگاه و صاحب‌نظر در خصوص موضوع پژوهش را معرفی نمایند. در نهایت، پس از انجام ۱۸ مصاحبه نیمه ساختاریافته، داده‌های گردآوری شده به نقطه اشباع رسیدند و به تشخیص پژوهشگران، دیگر نیازی به انجام مصاحبه‌های جدید وجود نداشت. به عبارتی دیگر مفاهیم جدیدی در ارتباط با موضوع پژوهش به نتایج اضافه نگردید و تکرار مفاهیم برای محقق محرز گردید. میانگین مدت زمان مصاحبه‌ها ۳۷ دقیقه بوده است. تعداد کل مفاهیم به دست آمده از مصاحبه‌ها (با در نظر گرفتن کدهای مشابه)، بیش از ۹۰ مفهوم شد که به‌طور متوسط از هر مصاحبه حدود ۵ مفهوم جدید (مقوله فرعی) استخراج شد که هر مفهوم به‌طور میانگین ۶ الی ۷ بار تکرار شده است.

نگاره ۱ ویژگی‌های خبرگانی که با آن‌ها مصاحبه انجام شده است را نشان می‌دهد:

نگاره ۱: توزیع فراوانی مدرک تحصیلی مصاحبه‌شوندگان

تعداد مدرک تحصیلی	تعداد مصاحبه‌شوندگان	جنسیت	تعداد مصاحبه‌شوندگان	شرح	تعداد خبرگان
دکتری تخصصی	۱۸	آقا	۱۵	اعضای هیأت علمی گروه حسابداری	۱۳
جمع	۱۸	خانم	۳	اعضای هیأت علمی گروه جامعه‌شناسی	۳
		جمع	۱۸	اعضای هیأت علمی گروه مدیریت	۲
				جمع	۱۸

لازم به ذکر است اعضای هیأت علمی را اساتید دانشگاه‌های سراسری و آزاد اسلامی تشکیل

دادند.

۴-۲. شیوه تجزیه و تحلیل

در نظریه داده بنیاد، تجزیه و تحلیل داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری انجام می‌شود. مرحله اول، یافتن مقوله‌های مفهومی در داده‌ها در سطح اولیه انتزاع است. مرحله دوم، یافتن ارتباطات بین این مقولات است و مرحله سوم مفهوم‌سازی و گزارش این ارتباطات در سطح بالاتری از انتزاع است. همچنین قابل ذکر است که این مراحل ضرورتاً به صورت متوالی انجام نمی‌گیرند، بلکه با همدیگر هم‌پوشانی دارند و به‌طور همزمان انجام می‌گیرند. مراحل کدگذاری و تحلیل به شرح زیر است (داداش زاده و همکاران، ۱۳۹۸):

کدگذاری باز (Open Coding): روش کدگذاری باز، نه تنها منجر به کشف مقوله‌ها می‌شود، بلکه ابعاد و خصوصیات آن‌ها را نیز آشکار می‌سازد. در واقع کدگذاری متن، پس از بررسی دقیق و متناوب آن صورت می‌گیرد تا کلید واژه‌های معنادار شناسایی، نام‌گذاری و توضیح داده شوند. در فرآیند پژوهش، محقق ممکن است به ده‌ها و حتی صدها عنوان مفهومی دست پیدا کند که این مفاهیم بر اساس شباهت‌هایی که دارند، جدا شده و طبقه‌بندی می‌گردند که تحت عنوان مقوله پردازی نام دارد (داداش زاده و همکاران، ۱۳۹۸). در مرحله کدگذاری باز، جملات اصلی از متن مصاحبه‌ها استخراج و کدگذاری گردید. به‌عنوان مثال، فرایند کدگذاری در نقل و قول زیر (از مصاحبه‌شوندگان) ارائه شده است:

"با توجه به روش پژوهش و عنوان موضوع، اولین مطلبی که از کارکردهای حسابداری به نظر می‌رسد، حسابداری دانش اجتماعی است که وظیفه شفاف‌سازی مالی، تسهیل پردازش اطلاعات مالی در بین افراد، اشخاص و جامعه، تسهیل رونق اقتصادی و به‌عنوان چراغ راهنمایی برای افراد جامعه در بحث‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری را بر عهده دارد. عوامل مختلفی از جمله خواسته‌ها و نیازهای افراد جامعه، شرایط محیطی، آموزش و دیدگاه حاکمان در آن تأثیرگذار است."

کدگذاری محوری (Axial Coding): عبارت از مجموعه روش‌هایی است که در پی کدگذاری باز انجام می‌شوند تا با ایجاد ارتباط بین مقوله‌ها، اطلاعات را به شیوه‌ای جدید به یکدیگر مرتبط سازند (بازرگان، ۱۳۹۱). در کدگذاری محوری مقوله‌های استخراجی حول محورهای شرایط "علی"، "پدیده‌ها"، "بستر"، شرایط "مداخله‌گر"، "راهبردها" و "پیامدها" ارائه می‌گردند. به‌عنوان مثال، فرایند کدگذاری محوری در نقل و قول زیر ارائه شده است:

"کیفیت آموزش از دبیرستان‌ها تا دانشگاه و همچنین محیط تجربی می‌تواند به‌عنوان بستر و زمینه‌ای در جهت بهبود کارکردهای حسابداری باشد که این هم بسته به نگرش و تفکرات افراد نسبت به مسایل مالی و اقتصادی می‌تواند در جامعه مطرح شود."

"پیامدهای توجه به قومیت‌ها در بهبود کارکردهای حسابداری می‌تواند منجر به هم‌افزایی ملی، ترویج شفافیت و عدالت مالی را به همراه داشته باشد."

کدگذاری انتخابی (Selective Coding): عبارت است از روند با قاعده و منظم انتخاب مقوله اصلی، ایجاد ارتباط با سایر مقوله‌ها، و اعتبار بخشیدن به روابط بین آن‌ها و پر کردن شکاف‌ها با مقوله‌هایی که نیاز به اصلاح و توسعه دارند (داداش زاده و همکاران، ۱۳۹۸). به‌عنوان مثال، فرایند کدگذاری در نقل و قول زیر ارائه شده است:

"در راستای توجه به قومیت‌ها در بهبود کارکردهای حسابداری ما با چالش مسائل اعتقادی و مذهبی و همچنین اشتباه گرفتن حسابداری با اقتصاد و بانکداری را شاهد هستیم. همچنین به پتانسیل‌های تعدد و تنوع قومیت در ایران توجه نمی‌شود."

۵. اعتبارسنجی پژوهش

به‌منظور اعتبار یافته‌ها به شرح زیر اقدام گردید:

پایایی: پایایی به سازگاری یافته‌های پژوهش اطلاق می‌شود. مهم‌ترین عنصر پایایی در پژوهش کیفی، مستقل بودن پژوهشگر نسبت به موضوع پژوهش و حذف تعصب و پیش‌فرض‌های

غیر ضروری است (دانایی فرد و مظفری، ۱۳۸۷). برای محاسبه پایایی مصاحبه‌ها در پژوهش حاضر، از پایایی باز آزمون (Re-test reliability) استفاده گردید. به این صورت که یک‌سوم مصاحبه (یعنی ۶ مصاحبه) به صورت تصادفی انتخاب و هر کدام از آن‌ها دو بار در یک فاصله زمانی ۲ هفته‌ای توسط پژوهشگر کد گذاری شد (خواستار، ۱۳۸۸).

روایی: فرآیند مصاحبه شامل نحوه آغاز مصاحبه، روش ورود به بحث و شیوه طرح سئوالات می‌باشد که راهنمای پژوهشگر در طول مصاحبه‌ها بود، تا از پراکنده‌گویی و نوسان زیاد در مصاحبه‌ها جلوگیری شود. از سوی دیگر برای افزایش قابلیت اعتماد یافته‌های پژوهش، با مشخص نمودن محورهای اصلی مصاحبه و آزاد بودن پژوهشگر برای طرح سئوالات خود در هر محور، روایی پژوهش نیز حفظ شده است (نریمانی و همکاران، ۱۳۹۶). روایی پژوهش پس از استخراج کدهای اولیه در دو سطح صورت گرفت: اول توسط مشارکت‌کنندگان: داده‌های گردآوری شده، تحلیل‌ها، تفاسیر و نتیجه‌گیری به ۵ نفر از مشارکت‌کنندگان که بیشترین آگاهی را از چگونگی اجرای این تحقیق و فرآیند موضوع را داشتند، ارائه و از آن‌ها خواسته شد تا در مورد صحت و اعتبار آن قضاوت کنند که تائید شد. دوم بررسی توسط ممیزی خارجی: پژوهش حاضر توسط استادانی که در زمینه تحقیق صاحب نظر هستند، مورد بررسی قرار گرفت و نتایج در بازه های زمانی مختلف اعلام و اصلاحات صورت گرفت تا به روایی لازم ختم شود.

۶. یافته‌های پژوهش

پس از انجام مصاحبه، کدهای به دست آمده از فرآیند کدگذاری شامل؛ کدگذاری باز (با طرح سؤال و دریافت پاسخ‌ها بصورت باز، مقوله‌ها مشخص گردیدند)، کدگذاری محوری (با توجه به وزن و اهمیت هر مقوله نسبت به انتخاب مفاهیم علمی مرتبط اقدام شد) و کدگذاری انتخابی (مقوله‌های اصلی با توجه به مفاهیم حاصل از کدگذاری محوری مشخص شدند).

در ابتدای این بحث، نخست کدهای به دست آمده از کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی ارائه و سپس به نتایج حاصل از آن‌ها پرداخته شد.

نگاره ۲: اطلاعات مربوط به مقوله‌های اصلی و فرعی و مفاهیم زیرمجموعه هر کدام در عوامل قومیتی مؤثر بر کارکردهای حسابداری را نشان می‌دهد.

مفهوم	مقوله فرعی	مقوله اصلی
نیازهای فردی	پاسخ‌خواهی	شرایط علی (انگیزه‌ها و محرک‌ها)
نیازهای محیطی		
نیازها و شاخص‌های اجتماعی		
کمیت و کیفیت دانشگاه‌ها	آموزش و فناوری اطلاعات	
نقش مؤسسات آموزشی خصوصی		
توسعه تکنولوژی اطلاعات		
ارزش‌های فرهنگی	عوامل اجتماعی	
جمع‌گرایی قومیتی		
فردگرایی قومیتی		
امیدگرایی قومیتی		
تنوع قومیتی		
تفکرات افراد (میزان مشارکت در بازار سرمایه) یا رفتار		
سواد مالی		
حرفه‌گرایی		
توانایی اقتصادی منطقه		
باورهای اجتماعی و سیاسی		دیدگاه و نگرش
باورهای حاکمیت		
شخصیت‌های تثبیت شده فرهنگی قومیت‌ها	عوامل فردی	بستر و زمینه
ضعف دیدگاه‌ها		
جنسیت		
مذهب	روان‌شناختی	
فردگرایی و جمع‌گرایی		
خوش‌بینی و بدبینی	تفکرات مالی	
نیازهای اجتماعی به دانش مالی		
میزان مشارکت و باور به سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار	قوانین و مقررات	
استانداردهای محلی		
قانون‌گذاری متمرکز بجای قوانین جهانی	محیط عمل و اجرا	
تفاوت‌های فرهنگی		

مفهوم	مقوله فرعی	مقوله اصلی	
تنوع قومیت			
کافی نبودن اطلاعات در دسترس	پاسخگویی	شرایط مداخله‌گر	
افشای بهنگام اطلاعات			
دیدگاه‌های قومیتی مدیران ارشد به مسائل مالی	دیدگاه‌ها و باورها		
دیدگاه سیاسیون در مورد افشای اطلاعات			
باور و تفکرات مذهبی مردمان			
میزان توزیع شرکت‌های سهامی در محیط جغرافیایی	عدالت اجتماعی		
توسعه یافتگی اقوام			
فشارهای مجامع خارجی	عوامل خارجی		
رسانه (فضای مجازی)			
میزان روابط با کشورهای خارجی			
قدمت اقوام	سبقه تاریخی		
تعداد افراد اقوام			
سهم اقوام در تصمیم‌گیری			
کمک به درک صحیح منابع	کارکردهای حسابداری با محوریت قومیت‌گرایی	پدیده محوری	
چالش قومیت‌گرایی			
در درک شفافیت	آموزش	راهبردها	
نظام آموزشی			
ترویج شفافیت	پاسخگویی		
نظام انتخاب مسئولین			
مشارکت اقوام در ارکان حاکمیت	مشارکت		
شفافیت مالی و عملیاتی	گزارشگری	پیامدها	
کیفیت گزارشگری مالی			
انضباط مالی			
تسهیل پردازش اطلاعات مالی	تصمیم‌گیری		
پیش‌بینی آینده، صرفه و صلاح اقتصادی			
مدیریت هزینه‌ها			
کمک به تصمیم‌گیری			
کمک به پاسخ‌دهی			
توسعه عدالت اجتماعی و اقتصادی	اجتماعی		

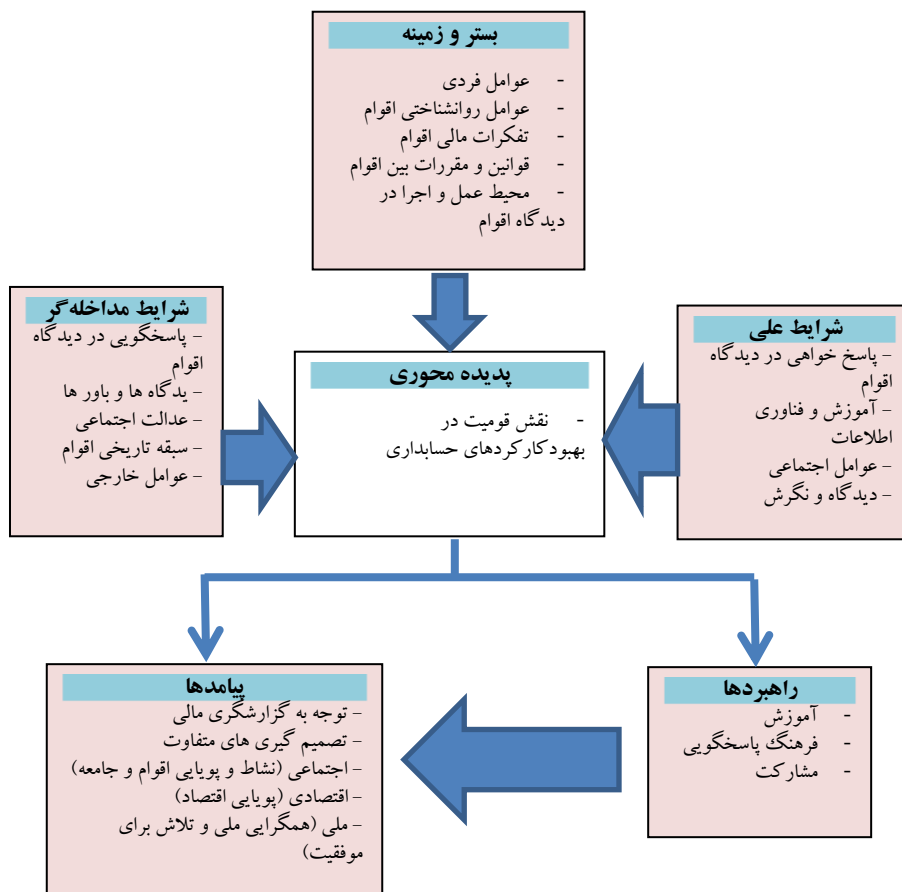
مفهوم	مقوله فرعی	مقوله اصلی
توسعه آموزش		
اطمینان بخشی		
کاهش تضاد تبعیض بین اقوام		
رونق اقتصادی (کسب و کار)	اقتصادی	
ثروت افزایشی		
توزیع عادلانه زیرساخت‌های اقتصادی در کل جامعه		
هم‌افزایی ملی	ملی	
تسهیل پاسخگویی		

منبع: یافته‌های پژوهش

نگاره ۲ مقوله های اصلی، فرعی و مفاهیم زیرمجموعه را مطابق اظهارنظر خبرگان نشان می‌دهد. خواسته‌ها و نیازهای افراد جامعه که به باورهای افراد (توسعه ثروت در جامعه) آن جامعه بستگی دارد، در این راستا حسابداری به تولید و توسعه منسجم ثروت کمک می‌کند. بدین منظور باید در سیستم حسابداری و ستانده‌های آن توجه ویژه‌ای شود. رویکرد قومیتی یکی از عوامل اساسی در بهبود کارکردهای حسابداری است. از طرفی، شرایط محیطی و نوع سیستم اقتصاد کشور، دیدگاه حاکمان و باورهای آن‌ها در محیط سیاسی به مباحث مالی و فشار آن‌ها برای کسب و کار، مؤسسات آموزشی و نقش آنان در پرورش حسابداران می‌تواند عامل دیگری در این فرآیند مطرح شود. آنچه در بحث قومیت‌ها و در کشوری مثل ایران به‌عنوان نگرشی زمینه‌ساز بیشتر مشهود می‌باشد بحث پاسخ‌خواهی، تنوع فرهنگ‌ها و شاخص‌های اقتصادی می‌باشد. به اقتباس از مطالعات هافتسیلد (۱۹۹۴)، جمع‌گرایی، فردگرایی، امیدگرایی و ارزش‌های فرهنگی نیز در کشورهای متمدنی مثل ایران به‌عنوان محرک‌هایی در جهت بهبود نقش قومیت‌ها در کارکردهای حسابداری مطرح می‌شود. با این حال مشکل اصلی این است که نگرش و فرهنگ‌ها می‌تواند به‌عنوان عاملی مداخله‌گر در این فرآیند مطرح شوند چرا که دیدگاه‌های ترازنامه‌ای و سود (زیانی) اقوام نسبت به مسائل اقتصادی می‌تواند در استفاده از اطلاعات حسابداری تأثیرگذار باشد. برای این منظور باید توسعه عدالت اجتماعی و اقتصادی، زیرساخت‌های اقتصادی، آموزش، فرهنگ مالی و ... در کشور به‌صورت مساوی و همگن اتفاق بیفتد.

جمع‌بندی حاصل از فرآیند مصاحبه‌ها، در حالت کلی به‌صورت الگوی شماتیک زیر انجام شد

که در ادامه به تفسیر آنها پرداخته می‌شود. برای اینکه مدل مفهومی استخراج شود، پس از کدگذاری‌های آزاد، محوری و انتخابی، اقدام به طبقه‌بندی کدهای به‌دست‌آمده، شد و در نتیجه الگوی پارادایمی به شرح زیر است.



شکل ۱: الگوی پارادایمی کارکردهای حسابداری با رویکرد نقش قومیت‌ها

منبع: یافته‌های پژوهش

۷. بخش کمی

در تحقیقاتی که مرحله اول از طریق رویکرد داده بنیاد، صورت می‌پذیرد، به تبع عوامل مؤثر شناسایی می‌شود و در علم حسابداری، تحلیل اکتشافی می‌تواند مرحله اول را تکمیل نماید. از آنجا

که در تحقیق حاضر نقش قومیت‌ها در کارکردهای حسابداری مطرح است، سعی گردید علاوه بر شناسایی عوامل مؤثر، از رویکرد دقیق‌تری بنام شاخص تاپسیس جهت تعیین اهمیت هر مقوله استفاده گردد. روش تاپسیس یکی از روش‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه است که به رتبه‌بندی گزینه‌ها می‌پردازد. در این روش از دو مفهوم “حل ایده آل” و “شباهت به حل ایده آل” استفاده شده است. حل ایده آل چنان چه از اسم آن پیداست، آن راه‌حلی است که از هر جهت بهترین باشد که عموماً در عمل وجود نداشته و سعی بر آن است که به آن نزدیک شویم. به‌منظور اندازه‌گیری شباهت یک طرح (یا گزینه) به حل ایده آل و ضد ایده آل، فاصله آن طرح (یا گزینه) از حل ایده آل و ضد ایده آل اندازه‌گیری می‌شود. سپس گزینه‌ها بر اساس نسبت فاصله از حل ضد ایده آل به مجموع فاصله از حل ایده آل و ضد ایده آل ارزیابی و رتبه‌بندی می‌شوند. اولین گام در روش تاپسیس تشکیل ماتریس تصمیم است. ماتریس تصمیم در این بخش یک ماتریس سطری، ستونی است که سطرهای آن را ۱۶ شاخص و ستون‌ها را ۱۰ خبره تشکیل می‌دهند که هر سلول ارزیابی هر معیار از نظر هر خبره بر اساس طیف ۱ تا ۵ (=۱=اهمیت خیلی کم، ۲=اهمیت کم، ۳=اهمیت متوسط، ۴=اهمیت زیاد، ۵=اهمیت خیلی زیاد) می‌باشد که در نگاره ۳ آورده شده است.

نگاره ۳: ماتریس تصمیم تاپسیس

خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	گویه
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
۵	۴	۵	۵	۵	۴	۴	۳	۴	۵		پاسخ‌خواهی در دیدگاه اقوام از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۲	۳	۵	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۳		ظهور و گرایش به آموزش بهتر و توجه به فناوری اطلاعات از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۵	۵	۴	۵	۴	۳	۵	۳	۴	۴		عوامل اجتماعی از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۳	۲	۳	۳	۳	۵	۲	۲	۳	۳		نوع دیدگاه‌ها و نگرش‌ها از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۵	۴	۴	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۵		عوامل فردی می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۵	۳	۴	۴	۴	۵	۴	۳	۳	۵		عوامل روان‌شناختی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۴	۲	۴	۵	۲	۵	۳	۴	۳	۴		تفکرات مالی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به

خبره ۱۰	خبره ۹	خبره ۸	خبره ۷	خبره ۶	خبره ۵	خبره ۴	خبره ۳	خبره ۲	خبره ۱	گویه
										قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۳	۱	۲	۲	۱	۴	۲	۱	۲	۲	قوانین و مقررات بین اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۳	۳	۲	۳	۳	۵	۳	۳	۲	۳	محیط عمل و اجرا در دیدگاه اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۳	۲	۳	۴	۲	۵	۲	۳	۴	۳	پاسخگویی در دیدگاه اقوام می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۳	۴	۴	۵	۴	۴	۴	۲	۳	۳	دیدگاه‌ها و باورها می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۵	۵	۴	۵	۵	۴	۳	۵	۵	۴	عدالت اجتماعی و سبقه تاریخی اقوام می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۵	۴	۴	۴	۴	۵	۲	۳	۴	۴	عوامل خارجی مانند سیاست‌های دولت در قبال اقوام، زیست‌بوم اقوام و ... می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۴	۳	۴	۳	۳	۴	۴	۲	۳	۳	آموزش، مشارکت و فرهنگ پاسخگویی بین اقوام می‌تواند راهبردهایی در توسعه توجه به قومیت‌گرایی باشد.
۴	۵	۳	۴	۴	۴	۵	۵	۵	۵	توجه به گزارشگری مالی و عدالت اجتماعی از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری می‌باشد.
۵	۳	۳	۲	۴	۴	۳	۳	۳	۳	پویایی اقتصاد و همگرایی ملی می‌تواند از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری باشد.

۷-۱. نرمال‌سازی ماتریس تصمیم

ماتریس تصمیم نگاره ۴ با استفاده از رابطه زیر نرمال می‌شود، به بیان دیگر برای نرمال‌سازی

باید هر درایه را بر جذر مجموع مربعات درایه‌های هر ستون تقسیم کرد. به‌عنوان مثال برای نرمال-

سازی درایه A11 که تقاطع معیار " پاسخ‌خواهی در دیدگاه اقوام از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری " و خیره ۱ است، به این صورت می‌باشد.

$$A_{11}^{\text{Normal}} = \frac{5}{\sqrt{5^2 + 3^2 + 4^2 + \dots + 3^2 + 3^2}} = 0.33$$

نگاره ۴: ماتریس نرمال تاپسیس

خیره	خیره	خیره	خیره	خیره	خیره	خیره	خیره	خیره	خیره	خیره	گویه
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
۰.۲۹۸	۰.۲۷۴	۰.۳۲۴	۰.۳۰۲	۰.۳۳۷	۰.۲۱۸	۰.۲۸۹	۰.۲۲۲	۰.۲۷۹	۰.۳۲۳		پاسخ‌خواهی در دیدگاه اقوام از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۰.۱۱۹	۰.۲۰۶	۰.۳۲۴	۰.۲۴۲	۰.۲۰۲	۰.۲۱۸	۰.۲۱۷	۰.۲۹۶	۰.۲۱۰	۰.۱۹۴		ظهور و گرایش به آموزش بهتر و توجه به فناوری اطلاعات از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۰.۲۹۸	۰.۳۴۳	۰.۲۵۹	۰.۳۰۲	۰.۲۷۰	۰.۱۶۳	۰.۳۶۱	۰.۲۲۲	۰.۲۷۹	۰.۲۵۸		عوامل اجتماعی از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۰.۱۷۹	۰.۱۳۷	۰.۱۹۴	۰.۱۸۱	۰.۲۰۲	۰.۲۷۲	۰.۱۴۴	۰.۱۴۸	۰.۲۱۰	۰.۱۹۴		نوع دیدگاه‌ها و نگرش‌ها از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۰.۲۹۸	۰.۲۷۴	۰.۲۵۹	۰.۳۰۲	۰.۳۳۷	۰.۲۷۲	۰.۲۸۹	۰.۲۹۶	۰.۲۷۹	۰.۳۲۳		عوامل فردی می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۲۹۸	۰.۲۰۶	۰.۲۵۹	۰.۲۴۲	۰.۲۷۰	۰.۲۷۲	۰.۲۸۹	۰.۲۲۲	۰.۲۱۰	۰.۳۲۳		عوامل روان‌شناختی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۲۳۹	۰.۱۳۷	۰.۲۵۹	۰.۳۰۲	۰.۱۳۵	۰.۲۷۲	۰.۲۱۷	۰.۲۹۶	۰.۲۱۰	۰.۲۵۸		تفکرات مالی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۱۷۹	۰.۰۶۹	۰.۱۳۰	۰.۱۲۱	۰.۰۶۷	۰.۲۱۸	۰.۱۴۴	۰.۰۷۴	۰.۱۴۰	۰.۱۲۹		قوانین و مقررات بین اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۱۷۹	۰.۲۰۶	۰.۱۳۰	۰.۱۸۱	۰.۲۰۲	۰.۲۷۲	۰.۲۱۷	۰.۲۲۲	۰.۱۴۰	۰.۱۹۴		محیط عمل و اجرا در دیدگاه اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۱۷۹	۰.۱۳۷	۰.۱۹۴	۰.۲۴۲	۰.۱۳۵	۰.۲۷۲	۰.۱۴۴	۰.۲۲۲	۰.۲۷۹	۰.۱۹۴		پاسخگویی در دیدگاه اقوام می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۱۷۹	۰.۲۷۴	۰.۲۵۹	۰.۳۰۲	۰.۲۷۰	۰.۲۱۸	۰.۲۸۹	۰.۱۴۸	۰.۲۱۰	۰.۱۹۴		دیدگاه‌ها و باورها می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۲۹۸	۰.۳۴۳	۰.۲۵۹	۰.۳۰۲	۰.۳۳۷	۰.۲۱۸	۰.۲۱۷	۰.۳۷۰	۰.۳۴۹	۰.۲۵۸		عدالت اجتماعی و سابقه تاریخی اقوام می‌تواند

خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	گویه
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
											از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۲۹۸	۰.۲۷۴	۰.۲۵۹	۰.۲۴۲	۰.۲۷۰	۰.۲۷۲	۰.۱۴۴	۰.۲۲۲	۰.۲۷۹	۰.۲۵۸		عوامل خارجی مانند سیاست‌های دولت در قبال اقوام، زیست‌بوم اقوام و ... می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۲۳۹	۰.۲۰۶	۰.۲۵۹	۰.۱۸۱	۰.۲۰۲	۰.۲۱۸	۰.۲۸۹	۰.۱۴۸	۰.۲۱۰	۰.۱۹۴		آموزش، مشارکت و فرهنگ پاسخگویی بین اقوام می‌تواند راهبردهایی در توسعه توجه به قومیت‌گرایی باشد.
۰.۲۳۹	۰.۳۴۳	۰.۱۹۴	۰.۲۴۲	۰.۲۷۰	۰.۲۱۸	۰.۳۶۱	۰.۳۷۰	۰.۳۴۹	۰.۳۲۳		توجه به گزارشگری مالی و عدالت اجتماعی از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری می‌باشد.
۰.۲۹۸	۰.۲۰۶	۰.۱۹۴	۰.۱۲۱	۰.۲۷۰	۰.۲۱۸	۰.۲۱۷	۰.۲۲۲	۰.۲۱۰	۰.۱۹۴		پویایی اقتصاد و همگرایی ملی می‌تواند از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری باشد.

۲-۷. ماتریس نرمال وزین (وزن دار کردن

در این گام ماتریس نرمال وزین حاصل می‌شود (توکلی و همکاران، ۱۳۹۲). در این بخش منظور از وزن اهمیت خبرگان می‌باشد که برابر در نظر گرفته شده، بنابراین وزن هر خبره برابر با ۰.۱ می‌شود که در ماتریس نرمال ضرب می‌گردد. نتایج در نگاره ۵ آورده شده است.

نگاره ۵: ماتریس وزن دار تاپسیس

خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	خبره	گویه
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
۰.۰۳۰	۰.۰۲۷	۰.۰۳۲	۰.۰۳۰	۰.۰۳۴	۰.۰۲۲	۰.۰۲۹	۰.۰۲۲	۰.۰۲۸	۰.۰۳۲		پاسخ‌خواهی در دیدگاه اقوام از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۰.۰۱۲	۰.۰۲۱	۰.۰۳۲	۰.۰۲۴	۰.۰۲۰	۰.۰۲۲	۰.۰۲۲	۰.۰۳۰	۰.۰۲۱	۰.۰۱۹		ظهور و گرایش به آموزش بهتر و توجه به فناوری اطلاعات از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۰.۰۳۰	۰.۰۳۴	۰.۰۲۶	۰.۰۳۰	۰.۰۲۷	۰.۰۱۶	۰.۰۳۶	۰.۰۲۲	۰.۰۲۸	۰.۰۲۶		عوامل اجتماعی از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۰.۰۱۸	۰.۰۱۴	۰.۰۱۹	۰.۰۱۸	۰.۰۲۰	۰.۰۲۷	۰.۰۱۴	۰.۰۱۵	۰.۰۲۱	۰.۰۱۹		نوع دیدگاه‌ها و نگرش‌ها از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.

خبره ۱۰	خبره ۹	خبره ۸	خبره ۷	خبره ۶	خبره ۵	خبره ۴	خبره ۳	خبره ۲	خبره ۱	گویه
۰.۰۳۰	۰.۰۲۷	۰.۰۲۶	۰.۰۳۰	۰.۰۳۴	۰.۰۲۷	۰.۰۲۹	۰.۰۳۰	۰.۰۲۸	۰.۰۳۲	عوامل فردی می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۰۳۰	۰.۰۲۱	۰.۰۲۶	۰.۰۲۴	۰.۰۲۷	۰.۰۲۷	۰.۰۲۹	۰.۰۲۲	۰.۰۲۱	۰.۰۳۲	عوامل روان‌شناختی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۰۲۴	۰.۰۱۴	۰.۰۲۶	۰.۰۳۰	۰.۰۱۳	۰.۰۲۷	۰.۰۲۲	۰.۰۳۰	۰.۰۲۱	۰.۰۲۶	تفکرات مالی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۰۱۸	۰.۰۰۷	۰.۰۱۳	۰.۰۱۲	۰.۰۰۷	۰.۰۲۲	۰.۰۱۴	۰.۰۰۷	۰.۰۱۴	۰.۰۱۳	قوانین و مقررات بین اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۰۱۸	۰.۰۲۱	۰.۰۱۳	۰.۰۱۸	۰.۰۲۰	۰.۰۲۷	۰.۰۲۲	۰.۰۲۲	۰.۰۱۴	۰.۰۱۹	محیط عمل و اجرا در دیدگاه اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۰.۰۱۸	۰.۰۱۴	۰.۰۱۹	۰.۰۲۴	۰.۰۱۳	۰.۰۲۷	۰.۰۱۴	۰.۰۲۲	۰.۰۲۸	۰.۰۱۹	پاسخگویی در دیدگاه اقوام می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۰۱۸	۰.۰۲۷	۰.۰۲۶	۰.۰۳۰	۰.۰۲۷	۰.۰۲۲	۰.۰۲۹	۰.۰۱۵	۰.۰۲۱	۰.۰۱۹	دیدگاه‌ها و باورها می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۰۳۰	۰.۰۳۴	۰.۰۲۶	۰.۰۳۰	۰.۰۳۴	۰.۰۲۲	۰.۰۲۲	۰.۰۳۷	۰.۰۳۵	۰.۰۲۶	عدالت اجتماعی و سبقه تاریخی اقوام می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۰۳۰	۰.۰۲۷	۰.۰۲۶	۰.۰۲۴	۰.۰۲۷	۰.۰۲۷	۰.۰۱۴	۰.۰۲۲	۰.۰۲۸	۰.۰۲۶	عوامل خارجی مانند سیاست‌های دولت در قبال اقوام، زیست‌بوم اقوام و ... می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۰.۰۲۴	۰.۰۲۱	۰.۰۲۶	۰.۰۱۸	۰.۰۲۰	۰.۰۲۲	۰.۰۲۹	۰.۰۱۵	۰.۰۲۱	۰.۰۱۹	آموزش، مشارکت و فرهنگ پاسخگویی بین اقوام می‌تواند راهبردهایی در توسعه توجه به قومیت‌گرایی باشد.
۰.۰۲۴	۰.۰۳۴	۰.۰۱۹	۰.۰۲۴	۰.۰۲۷	۰.۰۲۲	۰.۰۳۶	۰.۰۳۷	۰.۰۳۵	۰.۰۳۲	توجه به گزارشگری مالی و عدالت اجتماعی از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری می‌باشد.
۰.۰۳۰	۰.۰۲۱	۰.۰۱۹	۰.۰۱۲	۰.۰۲۷	۰.۰۲۲	۰.۰۲۲	۰.۰۲۲	۰.۰۲۱	۰.۰۱۹	پویایی اقتصاد و همگرایی ملی می‌تواند از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری باشد.

۷-۳. تعیین ایده آل‌های مثبت و منفی

در این گام ایده آل‌های مثبت و منفی محاسبه می‌شود. ایده آل مثبت برابر با بزرگ‌ترین درایه هر ستون معیار و ایده آل منفی برابر با کوچکترین درایه هر ستون معیار در ماتریس وزن‌دار می‌باشد. ایده آل‌های مثبت و منفی در نگاره ۶ آورده شده است.

نگاره ۶: ایده آل‌های تاپسیس

شرح	خبره ۱	خبره ۲	خبره ۳	خبره ۴	خبره ۵	خبره ۶	خبره ۷	خبره ۸	خبره ۹	خبره ۱۰
ایده آل مثبت	۰.۰۳۱	۰.۰۳۴	۰.۰۳۶	۰.۰۳۵	۰.۰۲۶	۰.۰۳۳	۰.۰۲۹	۰.۰۳۱	۰.۰۳۳	۰.۰۲۹
ایده آل منفی	۰.۰۱۲	۰.۰۱۴	۰.۰۰۶	۰.۰۰۶	۰.۰۱۵	۰.۰۰۶	۰.۰۱۱	۰.۰۱۲	۰.۰۰۶	۰.۰۱۱

۷-۴. محاسبه فاصله گزینه‌ها از ایده آل مثبت و منفی

در این گام از طریق روابط ۲ و ۳ فاصله گزینه‌ها از ایده آل مثبت (+d) و ایده آل منفی (-d) را محاسبه می‌شود. به عنوان مثال برای معیار اول محاسبات D+ و D- به صورت زیر می‌باشد:

$$D_{A_1}^+ = \sqrt{(\frac{0}{0.32} - \frac{0}{0.32})^2 + (\frac{0}{0.28} - \frac{0}{0.35})^2 + (\frac{0}{0.22} - \frac{0}{0.37})^2 \dots + (\frac{0}{0.30} - \frac{0}{0.30})^2} = 0.199$$

$$D_{A_1}^- = \sqrt{(\frac{0}{0.32} - \frac{0}{0.13})^2 + (\frac{0}{0.28} - \frac{0}{0.14})^2 + (\frac{0}{0.22} - \frac{0}{0.07})^2 \dots + (\frac{0}{0.30} - \frac{0}{0.12})^2} = 0.589$$

۸-۵. محاسبه شاخص شباهت (CCI) و رتبه‌بندی گزینه‌ها

با استفاده از رابطه ۴ شاخص شباهت هر گزینه را محاسبه می‌کنیم و بر اساس آن گزینه‌ها را رتبه‌بندی می‌کنیم به عنوان مثال برای معیار اول محاسبات به صورت زیر می‌باشد:

$$CI_{A_1} = \frac{0.589}{0.589 + 0.199} = 0.7473$$

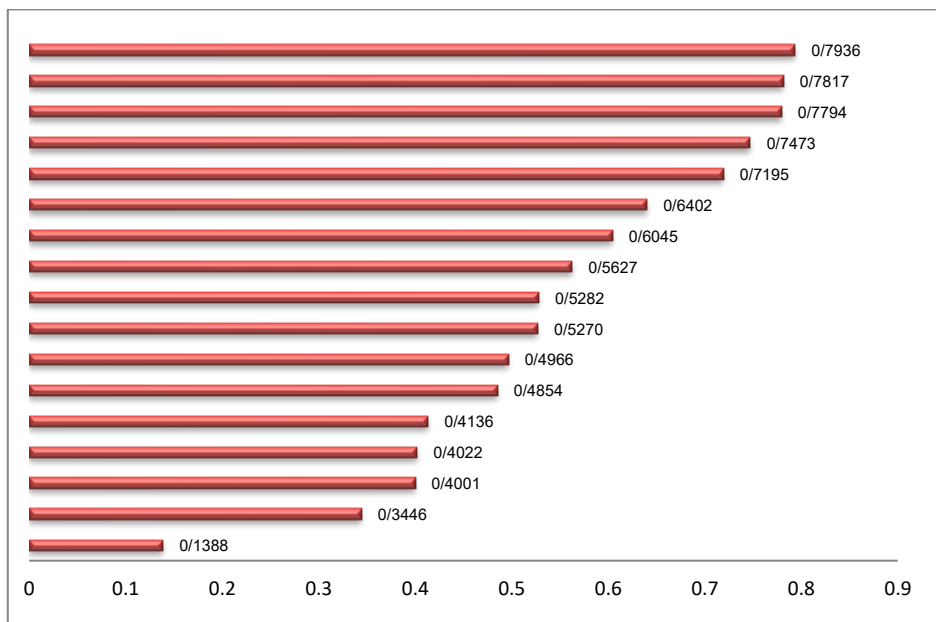
بر اساس نگاره ۷، عوامل فردی می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری رتبه اول را کسب کرده است. توجه به گزارشگری مالی و عدالت اجتماعی از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری رتبه دوم و عدالت اجتماعی و سبقت تاریخی اقوام رتبه سوم را کسب کرده‌اند.

نگاره ۷: رتبه‌بندی مؤلفه‌ها

رتبه	امتیاز نهایی (cl)	فاصله از ایده آل منفی (d-)	فاصله از ایده آل مثبت (d+)	معیار
۴	۰.۷۴۷۳	۰.۰۵۸۸	۰.۰۱۹۸	پاسخ‌خواهی در دیدگاه اقوام از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۱۰	۰.۵۲۷۰	۰.۰۴۱۳	۰.۰۳۷۱	ظهور و گرایش به آموزش بهتر و توجه به فناوری اطلاعات از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۵	۰.۷۱۹۵	۰.۰۵۸۲	۰.۰۲۲۷	عوامل اجتماعی از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۱۶	۰.۳۴۴۶	۰.۰۲۵۶	۰.۰۴۸۷	نوع دیدگاه‌ها و نگرش‌ها از علل توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری است.
۱	۰.۷۹۳۶	۰.۰۶۰۰	۰.۰۱۵۵	عوامل فردی می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۶	۰.۶۴۰۲	۰.۰۴۹۶	۰.۰۲۷۹	عوامل روان‌شناختی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۹	۰.۵۲۸۲	۰.۰۴۲۰	۰.۰۳۷۵	تفکرات مالی اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۱۵	۰.۱۳۸۸	۰.۰۱۰۸	۰.۰۶۷۲	قوانین و مقررات بین اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۱۳	۰.۴۱۳۶	۰.۰۳۲۱	۰.۰۴۵۵	محیط عمل و اجرا در دیدگاه اقوام می‌تواند زمینه‌ساز توجه به قومیت‌گرایی در حسابداری باشد.
۱۴	۰.۴۰۲۲	۰.۰۳۰۷	۰.۰۴۵۶	پاسخگویی در دیدگاه اقوام می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۸	۰.۵۶۲۷	۰.۰۴۴۸	۰.۰۳۴۸	دیدگاه‌ها و باورها می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۳	۰.۷۷۹۴	۰.۰۶۳۴	۰.۰۱۷۹	عدالت اجتماعی و سبقه تاریخی اقوام می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۷	۰.۶۰۴۵	۰.۰۴۷۱	۰.۰۳۰۸	عوامل خارجی مانند سیاست‌های دولت در قبال اقوام، زیست‌بوم اقوام و ... می‌تواند از عوامل مداخله‌گر در توجه به قومیت‌گرایی حسابداری باشد.
۱۲	۰.۴۸۵۴	۰.۰۳۶۸	۰.۰۳۹۰	آموزش، مشارکت و فرهنگ پاسخگویی بین اقوام می‌تواند راهبردهایی در توسعه توجه به قومیت‌گرایی باشد.
۲	۰.۷۸۱۷	۰.۰۶۳۶	۰.۰۱۷۸	توجه به گزارشگری مالی و عدالت اجتماعی از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری می‌باشد.
۱۱	۰.۴۹۶۶	۰.۰۳۸۸	۰.۰۳۹۳	پویایی اقتصاد و همگرایی ملی می‌تواند از پیامدهای توجه به اقوام در حسابداری باشد.

با توجه به نگاره (۷) از بین ۱۶ عامل مطرح شده، توجه به عوامل فردی با کسب رتبه یک نشان داد، برای اینکه کارکردهای حسابداری معنی پیدا کند بایستی این ویژگی را به عنوان عامل

اساسی در تهیه و تحلیل گزارش‌های مالی مورد توجه قرار داد. شکل (۲) متغیرهای مؤثر را ترتیب اولویت به صورت نموداری نشان می‌دهد.



شکل ۲: امتیاز و اولویت معیارها

منبع: یافته‌های پژوهش

۸. نتیجه‌گیری، بحث و پیشنهادها

هدف پژوهش حاضر مفهوم‌پردازی و ارائه الگوی عوامل قومیتی مؤثر بر کارکردهای حسابداری با استفاده در شرایط محیطی ایران است. پس از مصاحبه با ۱۸ خبره در رشته‌های حسابداری، مدیریت و جامعه‌شناسی، نتایج شکل (۱) نشان داد عوامل مختلفی بر نقش قومیت‌ها در حسابداری و کارکردهای آن تأثیرگذار بود، از جمله فرهنگ پاسخ‌خواهی اقوام، آموزش و دیدگاه‌ها و نگرش‌های اقوام در ارتباط با گزارش‌های حسابداری که بایستی فرهنگ لازم در زمینه عوامل فردی، روان‌شناختی و محیطی متناسب با توجه به تنوع قومیتی ایران تقویت شود. در این راستا نتایج حاصل از رتبه‌بندی مفاهیم استخراجی در نگاره (۷) نشان داد، لازمه این کار را در آموزش، فرهنگ پاسخگویی و مشارکت می‌توان جستجو کرد. اما سبقه تاریخی اقوام، دیدگاه‌ها و باورها و یکسری

عوامل خارجی می‌تواند این توجه را افزایش یا کاهش دهد که در نتیجه منجر به پیامدهای اقتصادی و اجتماعی با در نظر گرفتن دیدگاه‌های مختلف در جامعه فراهم آورد. از طرفی طبق یافته‌های کمی پژوهش، عوامل فردی مانند؛ عدالت‌خواهی مطابق با دین و مذهب و غیره می‌تواند عامل اساسی در توجه به قومیت‌گرایی باشد که پیامدهای عدالت اجتماعی نتیجه این مهم خواهد بود. که در این مهم سبکه تاریخی اقوام و فرهنگ پاسخگویی و پاسخ‌خواهی آن‌ها می‌تواند بستر و زمینه لازم را ایجاد نماید.

نتایج این پژوهش با مطالعات اکبرپور و همکاران (۱۳۹۸) و صیدی (۱۳۹۳)، همراستا می‌باشد که بیان می‌کنند، کارکردهای سیستم حسابداری را شامل حسابداری به‌عنوان ابزار برنامه‌ریزی و کنترل، حسابداری به‌عنوان زبان کسب و کار، حسابداری به‌عنوان ابزار پاسخگویی، حسابداری به‌عنوان ابزار ارتقای شفافیت و حسابداری به‌عنوان ابزار سیاست‌گذاری و به مثابه نظام فکری معرفی می‌کند. همچنین شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۷)، حسابداری را به‌عنوان ابزار ارتقاء شفافیت، در خدمت استقرار و گسترش عدالت اجتماعی و در جهت شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن می‌دانند. از این‌رو، محتوای تحقیقات صورت گرفته به دانش اجتماعی بودن حسابداری تأکید دارند که کار شفاف‌سازی مالی، تسهیل پردازش اطلاعات مالی در بین افراد و اشخاص جامعه، تسهیل رونق اقتصادی و به‌عنوان چراغ راهنمایی برای افراد جامعه معرفی شده است. بنابراین می‌توانیم حسابداری را دانشی اجتماعی در جوامعی خطاب کنیم که رونق اقتصادی فعالی در گذشته داشته‌اند که از طرفی متقابلاً خود حسابداری هم به میزان این رونق اقتصادی منجر شده است. از این‌رو در جوامعی که رشته حسابداری نگاه خاصی را طلبیده، دیدگاه‌های مالی و موفقیت مالی و اقتصادی را به آن‌ها همراه داشته است. همچنین منجر به شفاف‌سازی و رونق کسب و کارها گردیده است، بنابراین در چنین جوامعی دقت بر ارزش‌های مالی نیز بیشتر خواهد بود و در نتیجه این مهم از تعارض‌های اجتماعی و تعارض منافع بین مالکان و ذینفعان کاسته خواهد شد. لازمه این کار توجه به نقش مهم و جدی قومیت‌ها در قانون‌گذاری و تصمیم‌سازی نسبت به آینده علم حسابداری در راستای توزیع عادلانه ثروت است.

۸-۱. پیشنهادها و محدودیت‌ها

با توجه به یافته‌های پژوهش، به وزارت اقتصاد و قانون‌گذار حسابداری زیرمجموعه آن یعنی کمیته تدوین استانداردهای حسابداری پیشنهاد می‌گردد، با توجه به تنوع قومیت‌ها در ایران،

استانداردهای محلی را در راستای اقتصاد مقاومتی به کار گیرند و با توجه به پتانسیل‌های اقوام شاهد اقتصاد پویایی شد و همچنین بکارگیری توانایی‌های اقوام را به عنوان مزیت و فرصت دانسته و تشویق‌ها، معافیت‌های مالیاتی و عوارضی را بر مبنای آن تدوین نمایند. به مدیران شرکت‌های بزرگ پیشنهاد می‌گردد، عوامل قومیتی مانند فرهنگ اقوام را در راستای ارزش‌آفرینی بیشتر و پایداری سازمانی در تبلیغات خود مورد توجه قرار دهند. نیز به سازمان برنامه و بودجه پیشنهاد می‌گردد، در راستای عدالت اجتماعی، شرکت‌های دولتی را ملزم به گزارشگری مالی از دیدگاه قومیتی بنماید. به پژوهشگران بعدی پیشنهاد می‌گردد اثرات مالی رفتاری قومیت‌ها در بازار سرمایه را مورد بررسی قرار دهند. همچنین برای پر کردن شکاف‌های موجود در این زمینه، پیشنهاد می‌شود اطلاعات مالی به‌صورت شفاف در سامانه‌های اطلاعاتی کشور از طریق بانک مرکزی و مرکز آمار ایران در اختیار عموم قرار گیرد. به میزان توزیع شرکت‌های سهامی در محیط‌های جغرافیایی با رویکرد توزیع عادلانه توجه جدی گردد. تفکر و باور مردمان، فشارهای حاکم از خارج کشور از طریق فضای مجازی، رسانه‌ها و مطبوعات به‌صورت شفاف و آگاهانه در اختیار عموم قرار گیرد. در این صورت ویژگی‌های مثبت حضور پررنگ اقوام در کشور مشهود خواهد بود.

محدودیت اصلی پژوهش حاضر، تنوع جغرافیایی و قومیتی در ایران بود که تلاش گردید از نظرات صاحب‌نظران اقوام مختلف استفاده گردد و دسترسی و تجمیع نظرات اقوام مختلف با مشکلاتی همراه بود.

یادداشت‌ها

۱. این مقاله مستخرج از رساله دکتری تخصصی می‌باشد

2. Riahi and Khoufi
3. Elbayoumi
4. Saudagaran
5. Cerne
6. Armstrong
7. Duska and Duska
8. Shireav and Levy
9. Bonner
10. Davlembayeva et al.
11. Annette and Trivedi
12. Bloomfield
13. HassabElnaby
14. Ghattas et al.

منابع

الف. فارسی

- ابراهیمی کردلر، علی و مقدس پور، هنگامه. (۱۳۹۳). تبیین وضعیت حسابداری مدیریت در ایران. فصلنامه حسابداری مدیریت، ۷ (۲۳)، ۵۷-۸۳.
- اقدام مزرعه، یعقوب؛ نیکومرام، هاشم و بنی مهد، بهمن. (۱۳۹۶). دموکراسی و توسعه حسابداری. فصلنامه علمی و پژوهشی حسابداری مدیریت، ۱۰ (۳۲)، ۷۱-۸۰.
- اکبرپور، مجتبی؛ فخاری، حسین و کامیابی، یحیی. (۱۳۹۸). اثر میانجی محافظه‌کاری حساب‌رسان بر رابطه بین قومیت و تفسیر گزاره‌های مبتنی بر احتمال در استانداردهای پذیرفته شده حسابداری. فصلنامه حسابداری مالی، ۱۱ (۴۱)، ۱-۲۲.
- اعتمادی، حسین و توکلی محمدی، محمد. (۱۳۸۴). عوامل محیطی مؤثر بر توسعه حسابداری در ایران. فصلنامه دانشور رفتار، ۱۲ (۱۴)، ۲۱-۳۴.
- آقائی، محمدعلی؛ رضازاده، جواد و بیات، مرتضی. (۱۴۰۰). تأثیر فرهنگ بر تحریفات حسابداری. فصلنامه پیشرفت‌های حسابداری، ۱۳ (۱)، ۱-۲۹.
- بازرگان، عباس. (۱۳۹۱). مقدمه‌ای بر روش تحقیق کیفی و آمیخته. انتشارات دیدار.
- بهرام زهی، رحمن بخش؛ حاجیها، زهره و ستوده، رضا. (۱۴۰۲). شناسایی و رتبه‌بندی تأثیر حسابداری بر عوامل اجتماعی. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۵۹ (۱)، ۲۹-۵۴.
- پیرایش، رضا و بیات، زهره. (۱۳۹۵). کارکردهای حسابداری مدیریت در محیط ناب، چهارمین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تبریز، <https://civilica.com/doc/518215>
- حیدری، قنبر؛ نیکومرام، هاشم؛ بنی مهد، بهمن و وکیلی فرد، حمیدرضا. (۱۴۰۱). تبیین دیدگاه مبادله اجتماعی در گرایش به افشای تخلف‌های حسابداری در سایه صفات پنهان شخصیت نظارت‌کنندگان مالی. فصلنامه پیشرفت‌های حسابداری، ۱۴ (۱)، ۱-۳۶.
- خوش‌طینت، محسن. (۱۳۸۲). گزارشگری مالی بین‌المللی نظام حسابداری و گزارشگری مالی در جمهوری خلق چین، مجله حسابدار، ۱۷ (۱۵۵)، ۵۷-۶۱.
- داداش زاده، قادر؛ محمدزاده سالطه، حیدر؛ حجازی، رضوان و تقی زاده، هوشنگ. (۱۳۹۸). چالش‌های ایمن‌سازی گزارشگری مالی در ایران: رویکرد نظریه‌پردازی زمینه بنیان. فصلنامه دانش حسابداری مالی، ۶ (۴)، ۱۷۹-۲۰۴.
- دانایی‌فرد، حسن و مظفری، زینب. (۱۳۸۷). ارتقاء روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی مدیریتی:

- تأملی بر استراتژی‌های ممیزی پژوهشی، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت، ۱ (۱)، ۱۳۱-۱۶۲.
- دیانتی دیلمی، زهرا. (۱۳۹۹). الگوی عوامل مؤثر بر بالندگی حسابداری در ایران. فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۹ (۳۶)، ۳۲۳-۳۵۸.
- شمس‌الدینی، سید محمد مهدی؛ فراهانی فرد، سعید؛ تقی پوریانی گیلانی، یوسف و بهرامی، محبوبه. (۱۳۹۷). کارکردهای حسابداری در جنبه‌های مالی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی از منظر خبرگان دانشگاهی. دوفصلنامه پژوهش‌های اقتصاد مقاومتی، ۳ (۶)، ۸۳-۱۰۴.
- صدیدی، حجت‌الله. (۱۳۹۳). اقتصاد مقاومتی و چالش‌های حسابداری، همایش ملی حسابداران، دانشگاه الزهرا.
- علیجانی، محمود؛ قلی پور سلیمانی، علی؛ رحمتی غفرانی، یلدا و شاهرودی، کامبیز. (۱۳۹۸). نقش قومیت در رفتار خرید گردشگران اصفهانی. ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، ۲ (۴)، ۲۶۳۳-۲۶۰۳.
- فکوهی، ناصر. (۱۳۷۹). توسعه سیاسی. نشر قطره.
- علی محمدی، ایروانلو؛ شاکری خوئی، احسان و ظهیری، صمد. (۱۳۹۸). جهانی شدن و مسئله قومیت‌ها در ایران (دوره جمهوری اسلامی ایران). فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ۴۰ (۴)، ۹۰-۱۰۴.
- نریمانی، امیررضا؛ واعظی، رضا؛ الوانی، سید مهدی و قربانی زاده وجه اله. (۱۳۹۶). شناسایی عوامل و موانع برون‌سازمانی دانشگاه در تجاری‌سازی پژوهش‌های علوم انسانی. فصلنامه فرایند مدیریت و توسعه، ۳۰ (۱)، ۸۱-۱۱۰.
- نمازی، محمد و تاک، فاطمه. (۱۳۹۲). واکاوی الواح گلی استحکامات تخت جمشید با تمرکز بر شیوه حسابداری و دفترداری، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۰ (۴)، ۱۱۳-۱۳۴.
- نمازی، محمد و شمس‌الدینی، کاظم. (۱۳۸۶). بررسی ارتباط فرهنگ و نظریه نمایندگی. ماهنامه حسابدار، شماره ۱۸۳، ۷-۱۹.
- یاراحمدی، تورج. (۱۳۸۱). هویت اجتماعی، تألیف ریچارد دین جنکینز، انتشارات شیرازه.

ب. انگلیسی

- Aghaei, Mohammad Ali; Rezazadeh, Javad and Bayat, Morteza. (2021). Investigating the impact of culture on accounting distortions. *Journal of Accounting Advances*, 13(1), 1-29. (In Persian)

- Aghdam mazraeh, Yaghoub; Nikoomram, Hashem and Bani Mahd, Bahman. (2016). Democracy and accounting development. *Management Accounting Quarterly*, 11 (32), 71-80. (In Persian)
- Akbarpour, Mojtaba; Fakhari, Hossein and kamyabi, Yahya. (2018). Determining intermediary effect of auditors' conservatism on the relationship between ethnicity and the interpretation of probabilistic propositions in accepted accounting standards. *Financial Accounting Quarterly*, 11(41), 1-22. (In Persian)
- Alijani, Mahmoud; Gholipour Soleimani, Ali; Rahmati Ghofrani, Yalda and Shahroudi, Kambyz. (2018). The role of ethnicity in the buying behavior of Isfahani tourists. *Iranian Political Sociology Monthly*, 2 (4), 2603-2633. (In Persian)
- Ali Mohammadi, Yerevan; Shakri Khoi, Ehsan and Zahiri, Samad. (2018). Globalization and the issue of ethnicities in Iran (period of the Islamic Republic of Iran). *Political and International Research Quarterly*, (40), 90-104. (In Persian)
- Annisette, M., and U.V. Trivedi. (2013). Globalization, paradox and the (UN) making of identities: immigrant chartered accountants of India in Canada, *Accounting, Organizations and Society* 38 (1): 1-29.
- Armstrong, M. B. (1993). Ethics and professionalism in accounting education: a sample course, *Journal of Accounting Education*, 11 (1): 77-92.
- Bahram Zehi, Rahman, Bakhsh; Hajiha, Zohreh and Sotoudeh, Reza. (2023). Identify and rank the impact of accounting on social factors. *The Financial Accounting and Auditing Research*, 59(1), 29-54. (In Persian)
- Bazargan, Abbas. (2011). An introduction to qualitative and mixed research methods. Didar Publications. (In Persian)
- Bloomfield, Robert J. (2008). Accounting as the language of business, *Accounting Horizons*, 22 (4): 433-436
- Bonner, E.S. (2008). Judgment and decision making in accounting, *Amazon publisher*. 2th edition
- Cerne K . (2009). Influential factors of country's accounting system development, *Pregledni rad review, UDKI*, 22 (2): 675-71.
- Choi, D.S.F., Mueller, G.G. (1992). International Accounting, (*New Jersey: Prentice-Hall*).
- Dadashzadeh, Qader; Mohammadzadeh Salta, Heydar; Hajiha, Rezvan and Taghizadeh, Houshang. (2020). Identifying the Challenges of Financial Reporting Immunization in Iran. *Financial Accounting Knowledge*, 6(4), 179-204. (In Persian)

- Danaeifard, Hassan and Mozafari, Zainab. (2008). Enhancing Validity and Reliability in Qualitative Management Research: A Reflection on Research Audit Strategies, *Management Research Quarterly*, 1 (1), 131-162. (In Persian)
- Davlembayeva, D., Papagiannidis, S., & Alamanos, E. (2019). Reciprocity and social exchange in the sharing economy. *18th Conference on e-Business, e-Services and e-Society: Trondheim Norway*.
- Diyanty Deylami, Zahra. (2019). The pattern of factors affecting the growth of accounting in Iran. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 9(36), 323-358. (In Persian)
- Duska. R. f & Duska BS. (2003). Accounting Ethics. *Eight published. Blackwell Publishing*. India. pp: 5-25
- Ebrahimi Kordelr, Ali and Maghadaspour, Hengameh. (2014). The presentation of the current satanding of management accounting in Iran. *Management Accounting Quarterly*, 7(23), 57-83.(In Persian)
- Elbayoumi, A.F., Awadallah, E.A., & Basuony, M.A.K. (2019). Development of accounting and auditing in egypt: origin, growth, practice and influential factors. *The Journal of Developing Areas* . 53 (2): 205-220.
- Etamadi, Hossein and Tavakoli Mohammadi, Mohammad. (2005). Environmental factors affecting the development of accounting in Iran. *Daneshvar Behavior two Quarterly*, 12 (14), 21-34. (In Persian)
- Fakuhi, Naser. (1379). political developement. ghatreh publication. (In Persian)
- HassabElnaby, H. R., Epps, R. W., & Said, A. A. (2003). The impact of environmental factors on accounting development: an Egyptian longitudinal study. *Critical Perspectives on Accounting*, 14 (3): 273-292
- Heydari, Qanbar; Nikoomram, Hashem; Banimahd, Bahman and Vakilifard, Hamidreza. (2022). Explain the perspective of social exchange in the willingness to whistleblowing of accounting misconducts in the shadow of dark personality traits of financial monitors. *Journal of Accounting Advances*, 14(1), 1-36. (In Persian)
- Ghattas, P., Soobaroyen, T., & Marnet, O. (2020). Charting the development of the Egyptian accounting profession (1946–2016): An analysis of the State Profession dynamics. *Critical Perspectives on Accounting*, 78(1):102-119.
- Jeffrey G. Reitz, Emily Laxer, Patrick Simon.(2022). National cultural frames and muslims' economic incorporation: A comparison of france and canada. *International Migration Review*, Online First, 10.1177/01979183211035725.
- Khoshtenat, Mohsen. (2003). International financial reporting accounting

- system and financial reporting in the People's Republic of China, *Accountant Journal*, 17(155), 57-61. (In Persian)
- Narimani, Amirreza; Vaezi, Reza; Alwani, Seyyed Mehdi and Ghorbanzadeh Vajelah. (2016). Identifying external university factors and obstacles in the commercialization of humanities research. *Management and Development Process Quarterly*, 30(1), 81-110. (In Persian)
- Namazi, Mohammad and Shams edini, Kazem. (2008). Investigating the relationship between culture and representation theory. *Accountant Monthly*, No. 183, 19-7. (In Persian)
- Namazi, Mohammad and Tak, Fatemeh. (2012). Analyzing Persepolis Fortification Tablets with Focusing on Accounting and Bookkeeping Methods, *Accounting and Auditing Quarterly*, 20(4), 113-134.
- Pirayesh, Reza and Bayat, Zohreh. (2015). Accounting functions of management in lean environment, *the fourth national conference of management, economy and accounting, Tabriz*, <https://civilica.com/doc/518215>. (In Persian)
- Riahi, O and Khoufi, W. (2015). The role of the economic and behavioral circumstances in the IAS/IFRS's adoption: the case of developing countries, *International Journal of Accounting and Economics Studies*, 3 (1): 69-77
- Saudagaran, S.M., (2004), *International Accounting: A User Perspective*, (Australia: Thomson South – Western), 36 (1): 117-119
- Shamsedini, Seyyed Mohammad Mehdi; Farahani Fard, Saeed; Taghipuriani Gilani, Youssef and Bahrami, Mahbubeh. (2017). Accounting functions in the financial aspects of resistance economy policies from the perspective of academic experts. *Researches of Resistance Economy*, 3 (6), 83-104. (In Persian)
- Shireav, E., and D. Levy, (2001). *Introduction to cross-cultural psychology: critical thinking and contemporary applications*, Boston: Allyn & Bacon.
- seydi, Hojjatullah. (2013). Resistance economy and accounting challenges, *National Conference of Accountants, Al-Zahra University*. (In Persian)
- Yar Ahmadi, Toraj. (2001). *Social Identity*, written by Richard Dean Jenkins, Shirazeh Publications. (In Persian)